

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon [REDACTED]
Telefax [REDACTED]

Aan:

- Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		Dis/94/153/123	18 januari 1994

Onderwerp: CVIN-bijdrage

1. In bijlage bied ik U aan de MID-bijdrage ten behoeve van de CVIN-vergadering van 20 januari 1994.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze,
Hoofd Afdeling Inlichtingen

[REDACTED]

Kolonel - KLu

Bijlagen	Bezoekadres
één	Kalvermarkt 28
	's-Gravenhage

Doorkiesnummer

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

[REDACTED]
Verzendlijst behorende bij brief nr. DIS/94/153/123 d.d. 18 januari 1994

Aan:

Exemplaar nr:

Voorzitter CVIN	1
Hoofd BVD t.a.v. dhr [REDACTED]	2
BuZa/DAV	3
BuZa/Plv. DGPZ t.a.v. Mr. [REDACTED]	4
Plv. Hoofd MID/KM	5
Plv. Hoofd MID/KL	6
Plv. Hoofd MID/KLu	7

Intern:

MID-Archief	8
MA-D/Administratie en tevens roulatie exemplaar	9

voor: HMID
HAI
HMA
HPEA

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
[REDACTED]

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden
[REDACTED]

Bijlage behorende bij brief nr. DIS/94/153/123 d.d. 18 januari 1994

CVIN-BIJDRAGE van de Militaire Inlichtingendienst d.d. 18 januari 1994

[REDACTED]

[REDACTED]

Overzicht Nucleair-gerelateerd materiaal

Splijstof: Materiaal dat nodig is voor een kernreactie, de meest gebruikte elementen zijn uranium of plutonium.

Plutonium: Een materiaal dat niet in de natuur voorkomt en gemaakt wordt uit uranium door beschieting met protonen (b.v. in een kernreactor). Naast het feit dat de isotopen radioactief zijn en het meest geschikt zijn als splijstof, is het één van de giftigste stoffen ter wereld.

P-239 (HEP): De meest gebruikte isotoop voor kernwapens. De minimale hoeveelheid benodigd voor het vervaardigen van een kernkop is 5 kilogram.

P-240 (LEP): De isotoop die vrijkomt bij het gebruik van uranium in kerncentrales. Ook wel 'civiel plutonium' genoemd. Dit materiaal is om te vormen tot P-239.

U-235 (HEU): In de natuur bestaat 1% van het natuurlijk uranium uit het isotoop U-235, een isotoop dat geschikt is voor kernwapens. Verrijking van uranium is dan noodzakelijk, het liefst tot 90% (HEU). Voor een kernwapen is tussen de 20 tot 60 kilogram HEU benodigd.

Neptunium: Een onbekende, niet vrij in de natuur voorkomende splijstof. Nauwelijks voorradig of bruikbaar.

Tritium: Een isotoop dat ontstaat in lithium-6 reactoren. Dit materiaal kan zowel voor kernsplijting als fusie gebruikt worden. Het is echter een zeer gecompliceerd materiaal en daardoor nauwelijks bruikbaar. Deze kennis is waarschijnlijk alleen aanwezig in de USA en Israël.

Red Mercury: In Rusland werd deze term gebruikt voor tritium of lithium-6 materiaal. Het als handelswaar (kernwapen-materiaal) aanbieden op de markt is een farce.

Osmium-187: In Rusland het codewoord voor plutonium en nu gebruikt door fraudeurs bij de verkoop van nucleair materiaal. Het isotoop zelf, dat niet in de natuur voorkomt, (Osmium-187) is volledig onbruikbaar voor het vervaardigen van kernwapens.

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Aan:

- Zie verzendlijst

Telefoon [REDACTED] - [REDACTED]
Telefax [REDACTED] - [REDACTED]

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		Dis/94/153/531	10 maart 1994

Onderwerp: CVIN-bijdrage

1. In bijlage bied ik U aan de MID-bijdrage ten behoeve van de CVIN-vergadering van 17 maart 1994.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

[REDACTED]

Commandeur

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
[REDACTED]

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te
vermelden

[REDACTED]

[REDACTED]
Verzendlijst behorende bij brief nr. DIS/94/153/531 d.d. 10
maart 1994

Aan:

Exemplaar nr:

Voorzitter CVIN	1
Hoofd BVD t.a.v. dhr [REDACTED]	2
BuZa/DAV	3
BuZa/Plv. DGPZ t.a.v. Mr. [REDACTED]	4
Plv. Hoofd MID/KM	5
Plv. Hoofd MID/KL	6
Plv. Hoofd MID/KLu	7

Intern:

MID-Archief	8
MA-D/Administratie en tevens roulatie exemplaar	9

voor: HMID
HAI
HMA
HPEA

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
[REDACTED]

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te
vermelden

[REDACTED]

[REDACTED]

Bijlage behorende bij brief nr. DIS/94/153/531 d.d. 10 maart 1994

CVIN-BIJDRAGE van de Militaire Inlichtingendienst d.d. 17 maart 1994

DEFENSIE-UITGAVEN RUSLAND

Samenvatting/Conclusie

Volgens Russische functionarissen zal er de komende jaren naar gestreefd worden om 5% van het Bruto Nationaal Produkt aan defensie te besteden. In 1993 was dit nog ca. 7%. Men lijkt er echter op te rekenen dat in de eerstkomende jaren de economie weer een forse groei te zien zal geven. Daardoor zouden de reducties van de militaire uitgaven in de visie van Russische Defensievertegenwoordigers in de praktijk beperkt kunnen blijven. Westerse prognoses betreffende de Russische economie zijn overigens aanzienlijk somberder. Volgens Westerse schattingen is bovendien de Russische militaire begroting niet volledig. Een groot aantal militaire uitgaven is opgenomen in civiele begrotingsposten of buiten de staatsbegroting gehouden. Daardoor ligt de Russische defensielast in feite aanzienlijk hoger (11 - 12% van het Bruto Nationaal Produkt).

Vorig jaar is de daling van de militaire uitgaven volgens officiële Russische cijfers achtergebleven bij de teruggang van het Bruto Nationaal Produkt. De aanschaffingsuitgaven zijn volgens de Russische opgave enigszins teruggelopen ten opzichte van het (reeds lage) niveau van 1992. In de regeringsplannen was een (lichte) stijging van deze uitgaven voorzien. In het officiële defensie-budget spelen personeelsgeoriënteerde uitgaven een hoofdrol.

Hoewel men van Russische zijde verklaarde ervoor begrip te hebben dat op politieke en economische gronden (ook) in 1994 een verdere reductie van de defensie-uitgaven noodzakelijk werd geacht, had men grote twijfels of nieuwe bezuinigingen op korte termijn konden worden gerealiseerd. In de praktijk werd voor wat betreft de meeste bestedingscategorieën gepleit voor een stabilisatie of zelfs een reële verhoging van de uitgaven. Dit gold zeker voor de personeelsuitgaven. De financiële voordelen van de personeelsreducties in de krijgsmacht zullen pas op enige termijn merkbaar worden, zo werd van Russische zijde gesteld.

Het planningsproces wordt ernstig bemoeilijkt door de hoge inflatie (900% op jaarbasis in 1993). Voor dit jaar wordt nog gewerkt met kwartaalbegrotingen en maandelijkse betalingen door het Ministerie van Financiën. Dit Ministerie speelt een centrale rol in het planningsproces en had in 1993 het defensie-apparaat in grote problemen gebracht. Aan Defensie toegewezen middelen waren regelmatig niet of met vertraging uitbetaald om zo het begrotingstekort beheersbaar te houden. Hierdoor moest zelfs de uitbetaling van militaire salarissen maandenlang worden gestaakt en waren veel defensie-bedrijven in ernstige (financiële) problemen gekomen. Inmiddels waren extra gelden beschikbaar gesteld voor de betaling van de nog uitstaande rekeningen aan de defensie-industrie.

Van Russische zijde werd het Westen/de NAVO verweten de conversie van delen van de defensie-industrie naar civiele produktietaken onvoldoende te ondersteunen. Massa-ontslagen in de

[REDACTED]

Russische defensie-industrie als gevolg van het falen van conversie zou ernstige politieke consequenties kunnen hebben, zo werd gewaarschuwd.

Defensiebegroting 1993/1994

De indeling/opmaak van de Russische defensiebegroting diende, aldus de Russische gesprekspartners, "nog in overeenstemming te worden gebracht met internationale normen" (met inbegrip van de internationaal aanvaarde VN-categorisering) om internationale vergelijkingen mogelijk te maken. Doordat onder invloed van de turbulente politieke ontwikkelingen en de economische crisis de defensiebegrotingen de afgelopen jaren pas in een zeer laat stadium waren goedgekeurd en/of (onder invloed van de hoge inflatie) veelvuldig waren herzien, was men daaraan nog niet toegekomen.

De defensiebegroting wordt onderverdeeld in een zestal hoofdcategorieën: aanschaffingen; militair onderzoek en ontwikkeling (R & D); faciliteitenbouw en infrastructuur; personeel en operationele - en onderhoudsuitgaven (O & M); pensioenen; en Ministerie van Nucleaire Energie (o.m. voor de productie van nucleaire ladingen). Opgemerkt werd dat de kosten voor de eerste vier hoofdcategorieën voor rekening van het Ministerie van Defensie zijn, terwijl de uitgaven voor pensioenen en nucleaire ladingen ten laste komen van het Ministerie van Financiën (MinFin). De categorie "personeel en operationele - en onderhoudsuitgaven" kent een groot aantal subcategorieën waaronder salarissen (van militair en civiel personeel), uitgaven voor voeding, kleding, vakantieverblijven voor defensiepersoneel, kinderopvang, reparatie van uitrusting en bewapening, transport, brandstof, gebruik van communicatiemiddelen, voeding, kleding en overige operationele kosten.

Tijdens de besprekingen gaven de Russische functionarissen geen exacte cijfers over de defensie-uitgaven in 1993. Onduidelijk bleef in welke mate de neerwaartse trend van de voorgaande jaren zich in 1993 had voortgezet. Volgens eerste Westerse schattingen zijn de Russische militaire uitgaven vorig jaar echter reël opnieuw fors gedaald. Wel werd van Russische zijde de defensie-inspanning van de Sovjet Unie resp. Russische Federatie in de jaren 1990 - 1993, uitgedrukt als het aandeel van het Bruto Nationaal Produkt (BNP) dat aan defensie werd besteed, weergegeven. Blijkens deze opgave is de omvang van de daling van de militaire uitgaven in ieder geval achtergebleven bij de teruggang van het BNP, waardoor de defensielast zelfs iets is toegenomen:

[REDACTED]

1990: 6%;
1991: ruim 7%;
1992: 6,5%;
1993: 7,1%.

Als doelstelling voor de defensie-inspanning in de komende jaren werd van Russische zijde gesteld, dat gestreefd zal worden naar een defensie-aandeel in het BNP van 5%. De Russische gesprekspartners spraken de verwachting uit, dat de (industriële) produktie in de komende jaren zal gaan groeien en dat het BNP over enkele jaren weer op het niveau van het Russische aandeel in het BNP van de Sovjet Unie in de jaren 1989-1991 zal komen te liggen. Dit veronderstelt echter een zeer krachtige opleving van de Russische economie. Alleen al in de afgelopen twee jaar is het BNP in Rusland met ca. 30% gedaald. Voor 1994 voorzien regeringsprognoses een verdere teruggang met ca. 5%. De Russische verwachting voor de komende jaren is danook zeer opmerkelijk en overoptimistisch te noemen. De voorwaarden voor een hernieuwde economische groei lijken juist nog steeds te ontbreken. Westerse prognoses zijn daarom ook aanzienlijk somberder. Volgens NAVO-schattingen zal de Russische economie de komende 10 jaar het niveau van 1990 nog niet weten te halen.

Van Russische zijde bleek men niet in staat een volledig beeld te geven van de defensie-begroting voor 1994. Onder invloed van de onzekere politieke en economische situatie had men zich moeten beperken tot het opstellen van een begroting voor het eerste kwartaal van dit jaar. In het algemeen verklaarde men van Russische zijde ervoor begrip te hebben dat op politieke en economische gronden een verdere reductie van de defensie-uitgaven noodzakelijk werd geacht. Men had echter grote twijfels of dergelijke nieuwe bezuinigingen op korte termijn konden worden gerealiseerd. In de praktijk bleken de Russische gesprekspartners voor de meeste bestedingscategorieën een stabilisatie van de uitgaven in reële termen te bepleiten of zelfs een uitgavenverhoging noodzakelijk te achten. Dit gold zeker voor de personeelsuitgaven.

Inmiddels stond al vast dat het defensiebudget ook in 1994 vooral een "sociaal" karakter zou dragen: ruim 62% van het totale budget wordt gereserveerd voor personeelskosten en O & M-uitgaven (1993: 60%; 1992: 53%; 1991: 39%). Onduidelijk bleef in hoeverre bij de berekening van de individuele salarissen een volledige aanpassing aan de hoge inflatie plaatsvindt. Het antwoord van Russische zijde op een vraag hierover suggereerde echter dat de prioriteit van de deze uitgavencategorie zo hoog is

[REDACTED]

dat, in het geval men het geplande uitgavenniveau niet dreigde te zullen halen, ten koste van andere categorieën extra gelden beschikbaar zullen worden gesteld: "de president en de regering doen alles wat in hun vermogen ligt om het sociale welvaartsniveau van de militairen te handhaven ... hiervoor zullen andere uitgaven mogelijkerwijs dienen te wijken".

Hoewel men, zoals aangegeven, nog niet beschikte over een militair budget voor geheel 1994 maar slechts over streefcijfers ("napravleniya raskhody", initieel uitgavenpatroon) voor het eerste kwartaal, zou volgens de Russische vertegenwoordigers worden getracht om de aanschaffingsuitgaven dit jaar op het niveau van 1993 te handhaven. In 1993 werd nog slechts 15% van het totale defensiebudget voor aanschaffingen gealloceerd. In 1992 bedroeg het aandeel van de aanschaffingsuitgaven in het officiële budget nog zo'n 18% en in 1991 was dit ruim 35%. Het aandeel van de kosten voor de bouw van faciliteiten en infrastructuur is in de afgelopen drie jaar redelijk stabiel gebleven op een niveau van zo'n 12 - 13% van het totale defensie-budget.

Voor wat betreft de aanschaffingen werd gesteld, dat in 1993 aanvankelijk was gestreefd naar een stabilisatie van de uitgaven op het (lage) niveau van 1992. Later was van regeringszijde verklaard, dat de aanschaffingsuitgaven in 1993 met 10% zouden stijgen.

[REDACTED]

Volgens officiële cijfers wordt nu nog slechts 10 - 15% van de productiecapaciteit die in het verleden voor militaire doeleinden werd aangewend, hiervoor ingezet.

Onlangs heeft o.a. eerste plaatsvervangend Minister van Defensie [REDACTED] het belang benadrukt van een groter aandeel in de defensie-begroting voor R & D-uitgaven. Naar zijn zeggen zou minstens 10% van de totale defensie-uitgaven hiervoor moeten worden uitgetrokken. In 1991 was dit eveneens 10%. Sindsdien was dit aandeel gezakt tot 6%. De Russische gesprekspartners gaven nu echter te kennen, dat het weliswaar van groot belang was dat het technisch potentieel in de Russische defensie-industrie zoveel mogelijk behouden zou blijven, maar dat het door Kokoshin genoemde streefcijfer waarschijnlijk niet gehaald zou kunnen worden. In ieder geval zal een dergelijk aandeel niet binnen één jaar kunnen worden gerealiseerd gezien de hogere uitgaven in andere bestedingscategorieën, zo werd aangegeven. In de praktijk lijkt dit jaar (opnieuw) fors op de R & D-uitgaven te worden bezuinigd. Er zijn meldingen dat de budgetten voor een groot aantal R & D-instellingen dit jaar aanzienlijk zijn gekort of zelf volledig zijn geschrapt.

Defensieplanning

Gevraagd naar de praktische planningsmogelijkheden in een periode van hoge inflatie (1993 op jaarbasis ca. 900%) stelden de Russische functionarissen, dat bij ontstentenis van jaarbegrotingen wordt gewerkt met kwartaalbegrotingen en maandelijkse betalingen van MinFin en dat de basis voor lange-termijnplanning feitelijk ontbrak. Ten behoeve van de planning van aanschaffingen was weliswaar een bewapeningsprogramma tot het jaar 2005 opgesteld maar dit moest, aldus de Russische gesprekspartners, jaarlijks worden herzien aan de hand van de geldende financiële mogelijkheden en dienovereenkomstig worden "aangepast" (lees: in de praktijk gereduceerd).

[REDACTED]

Het planningsproces van de Russische defensiebegroting vangt aan binnen het Hoofddirectoraat Begroting en Financiën van het Russische Ministerie van Defensie (onder leiding van kolonel-generaal [REDACTED]) in samenwerking met de Generale Staf van de Russische strijdkrachten alsmede de verschillende krijgsmachtdeelstaven. Als planningsbasis wordt gebruikt de militaire doctrine, de aan de hand daarvan geschatte aantallen benodigd personeel en de daaraan verbonden kosten voor logistieke ondersteuning, militaire produktie en bouwwerkzaamheden, zo werd gesteld. Wat betreft de geprojecteerde personeelsbehoefte werd door de Russische gesprekspartners opgemerkt dat de reducties in de omvang van de krijgsmacht (tot 1,5 of 2 miljoen man) minder kosten lijken te zullen betekenen, doch dat dit in de praktijk in eerste instantie vaak niet het geval blijkt. Als voorbeeld werden de pensioenregelingen voor militairen toegelicht. Volgens de wet op de militaire pensioenen bezit iedere (onder-)officier na 20 dienstjaren het recht op pensioen en dient na eventueel ontslag gedurende 20 maanden zijn laatst ontvangen salaris voor 100% te worden doorbetaald. De financiële voordelen van personeelsreducties zullen derhalve pas op enige termijn merkbaar zijn. Wel is reeds de behoefte vastgesteld aan personeel dat op contractbasis (als "KVV-ers") tewerk zal worden gesteld en zijn de daarvoor benodigde gelden reeds op de defensiebegroting gereserveerd. Er wordt echter rekening gehouden met de mogelijkheid dat deze fondsen toch niet toereikend zullen blijken te zijn. Op personeelsgebied is er tenslotte nog de kwestie van de terugtrekking van personeel uit Duitsland, de Baltische landen en de landen van het "nabije buitenland". Hierbij doen zich extra kosten voor op het gebied van relocatie en transport maar bovenal voor de bouw van huisvesting voor de verplaatste militairen en hun gezinnen.

Een ander probleem in dit (begin)stadium van het planningsproces bestaat uit het feit, dat rekening dient te worden gehouden met zowel het huidige als het geprojecteerde inflatiepercentage (volgens het Russische Ministerie van Defensie bedraagt het officiële inflatiecijfer nu ca. 20 - 30% op maandbasis). De inflatie-indexcijfers worden door MinFin officieel vastgesteld en aan de overige ministeries, waaronder het Ministerie van Defensie, beschikbaar gesteld. Bij de voorbereiding voor de defensiebegroting van (het eerste kwartaal van) 1994 wordt uitgegaan van de prijzen welke in het vierde kwartaal van 1993 voor specifieke goederen/diensten werden betaald, gecorrigeerd met de te verwachten inflatie tot eind 1994. Indien de inflatie gedurende 1994 hoger zal blijken dan verwacht, hetgeen volgens de Russische zegsliden reeds voor de maand januari het geval was, dan diende het parlement om budgettaire aanpassingen te worden gevraagd.

Een eerste ontwerp-defensiebegroting wordt aldus door het Ministerie van Defensie aan de Ministeries van Financiën en Economische Zaken aangeboden. Binnen de laatstgenoemde ministeries wordt de conceptbegroting bestudeerd in het kader van de gehele staatsbegroting en de te verwachten federale inkomsten en uitgaven. Eventuele meningsverschillen tussen de drie betrokken ministeries dienen in het kabinet te worden opgelost. De ontwerp-begroting wordt daarop binnen het Ministerie van Defensie, in samenspraak met de Generale Staf en de krijgsmachtdeelstaven, verder uitgewerkt en, eventueel, aangepast. De uiteindelijke defensiebegroting wordt tenslotte als onderdeel van de staatsbegroting aan het parlement ter goedkeuring aangeboden. In Rusland vond dit voor de begroting voor het eerste kwartaal van 1994 plaats op 7 februari j.l..

In het gehele planningsproces wordt derhalve een cruciale rol vervuld door MinFin dat, zoals gesteld, de inflatie-index vaststelt. Daarnaast beschikt MinFin over de bevoegdheid om de voor het Ministerie van Defensie geldende totaalcijfers vast te stellen. Volgens Russische zegsliden is dit tot dusverre nog niet gebeurd maar is dat in de toekomst zeker niet uitgesloten "gezien de economische situatie in het land". MinFin is bovendien in de uitvoeringsfase verantwoordelijk voor de daadwerkelijke betalingen welke voor defensiedoeleinden dienen te worden verricht. Dit heeft voor het Ministerie van

[REDACTED]

Defensie vorig jaar ernstige consequenties gehad. In het afgelopen jaar heeft MinFin, in haar streven het begrotingstekort beheersbaar te houden, aan MinDef toegewezen middelen regelmatig niet of met aanzienlijke vertraging uitbetaald. Door de Russische gesprekspartners werd erop gewezen dat als gevolg hiervan de uitbetaling van militaire salarissen tussen april en augustus van het vorige jaar feitelijk moest worden gestaakt.

Bij tal van Russische defensie-ondernemingen heeft met name het optreden van MinFin ertoe geleid dat voor reeds geproduceerde goederen en onderzoekswerkzaamheden nog steeds een aanzienlijk aantal vorderingen op de opdrachtgever (MinDef) open staan. Volgens de Russische opgave bedroeg de totale schuld van de Russische overheid aan het militair-industrieel complex ca. 800 miljard roebel. In 1993 had MinFin, zoals aangegeven, gedurende langere tijd aan MinDef toegewezen gelden slechts gedeeltelijk of met vertraging beschikbaar gesteld om defensie-ondernemingen voor reeds geleverde produkten en/of onderzoekswerkzaamheden te betalen. Daardoor hebben vele bedrijven, teneinde financieel het hoofd boven water te kunnen houden, hun toevlucht moeten zoeken tot (bank) kredieten en de ontbrekende financiële middelen op commerciële basis geleend tegen hoge rente-percentages. De kosten daarvan werden door hen echter doorberekend in de prijzen van hun geleverde produkten. Het eindresultaat was derhalve een nog hogere uitgavenpost voor MinDef.

Daarnaast hebben de gestegen prijzen voor grondstoffen en vooral energie gezorgd voor hoge kostenstijgingen voor de individuele defensie-industrieën. In de contracten tussen het MinDef en de afzonderlijke defensie-industrieën wordt naar verluidt inmiddels rekening gehouden met de hoge inflatie. In de contracten is een clause opgenomen die stelt, dat de vooraf vastgestelde prijzen waartegen de industrie de bestelde goederen zal leveren, op het moment van levering nogmaals zullen worden bekeken "rekening houdend met de inflatiecijfers". Wanneer geen financiële ruimte blijkt te bestaan om de defensie-industrie voor de door de (extra-)inflatie ontstane verliezen te compenseren, zal het MinDef besluiten om "het volume van de aanschaffingen aan te passen" (het bestelde aantal stuks te reduceren), aldus de Russische zegslieden.

De Russische gesprekspartners wezen erop dat sinds september j.l. een zekere verbetering in de financiële situatie was opgetreden doordat MinFin incidenteel extra gelden beschikbaar had gesteld. Weldra zal zich volgens Russische functionarissen een structurele verbetering gaan voordoen door de ondertekening van een decreet door president [REDACTED]. Dit bepaalt dat voor het einde van de maand februari een begin zal worden gemaakt met het beschikbaar stellen van extra gelden voor de betaling van nog uitstaande rekeningen aan de defensie-industrie. Volgens zegslieden zal worden aangevangen met het verrichten van achterstallige betalingen voor leveranties van voedsel, kleding en bewapening, alsmede voor verschillende bouwwerkzaamheden.

Conversie

Volgens een vertegenwoordiger van het belangrijkste conglomeraat van Russische defensie-ondernemingen (Roskomoboronprom) zijn op dit moment nog zo'n 4,4 miljoen mensen werkzaam in ondernemingen die gerekend kunnen worden tot het Russische militair-industriele complex. In totaal zouden er echter zo'n 36 miljoen mensen, ca. 50% van de Russische beroepsbevolking, direct of indirect afhankelijk zijn van de Russische defensieproductie. Dit laatste cijfer werd echter niet nader verklaard en wijkt sterk af van Westerse cijfers.

Wat betreft de conversie van delen van de Russische defensie-industrie naar civiele produktiedoel-einden stelden Russische functionarissen dat daar momenteel zo'n 1000 ondernemingen en ruim 600 onderzoeksinstituten bij zijn betrokken. Het ontbreken van de vereiste financiële middelen vormde

[REDACTED]

het grootste probleem op dit gebied en zorgde er in de Russische visie voor dat het conversievraagstuk nog grotendeels onopgelost was. Deze laatste conclusie wordt door Westerse experts gedeeld. Daarbij speelt overigens niet alleen een gebrek aan geld een rol, maar ook het ontbreken van goede alternatieve (civiele) produktieplannen. Verder is in een aantal gevallen conversie van defensiebedrijven op economische en/of technische gronden niet goed mogelijk. Overigens bleef twijfelachtig of de Russische gesprekspartners conversie opvatten als een structurele ombouw van de militaire productiecapaciteit ten gunste van civiele produktietaken, zoals in het Westen gebruikelijk is. In ieder geval werden begrippen als conversie en privatisering, waar volgens officiële publicaties naar verluidt 3/4 van de militaire industrie voor in aanmerking komt, nauwelijks van elkaar onderscheiden.

Sinds de aanname van het StaatsConversieProgramma (SCP) halverwege 1993 is duidelijk geworden dat de ondernemingen zelf voorstellen moeten doen voor conversieprojecten. Ook zal daarbij sprake zijn van concurrentie tussen de verschillende ondernemingen "omdat dit hoort bij de elementen van een markteconomie". De regering dwingt conversie niet af maar helpt daarbij in de eerste plaats door het beschikbaar stellen van fondsen ter ondersteuning van conversieprogramma's, zo werd gesteld. Het SCP onderkent een aantal speerpuntgebieden waar de conversie-inspanning zich op dient te concentreren: luchtvaarttechnologie, machinebouw ten behoeve van de olie- en gasindustrie, woning- en wegebouw, landbouwmachinebouw, communicatie- en informatietechnologie, voedingsindustrie, bosbouw, milieutechnologie.

Van Russische zijde werd gesteld dat het binnen NAVO tot dusverre heeft ontbroken aan ieder beleid betreffende de ondersteuning van de Russische pogingen om (delen van) het militair-industrieel complex voor civiele produktiedoeleinden te herstructureren. Tijdens alle bilaterale gesprekken over dit onderwerp werd volgens de Russen van Westerse zijde telkenmale herhaald dat men het conversieproces in Rusland steunde, doch dit liet -zo stelden de Russische gesprekspartners- onverlet dat tot dusverre iedere concrete vorm van (financiële) hulp of samenwerking was uitgebleven.

Volgens de Russen moest het Westen in het conversie-vraagstuk een cruciale rol spelen. Gezien de grote binnenlands-politieke consequenties van eventuele massa-ontslagen in de Russische defensie-industrie werd het in het belang van het Westen genoemd de Russische conversiepolitiek krachtig te steunen teneinde een dergelijke ontwikkeling te voorkomen. Het conversieprobleem kon door het Westen daarom niet als een zuiver Russische zaak worden afgedaan. Mede gezien de precare positie waarin de economische hervormingspolitiek zich nu bevond na de laatste verkiezingen, was het in de Russische visie van groot politiek belang dat het Westen zich (financieel) mede-verantwoordelijk zou stellen voor het welslagen van de pogingen om (delen van) het Russische militair-industriële complex voor civiele produktiedoeleinden te herstructureren. NAVO zou hierbij in de Russische visie een rol kunnen spelen als "distributing and advertising agency". De grootste (financiële) hulp-inspanning zal volgens de Russische gesprekspartners echter van individuele Westerse staten dienen te komen. Ook concrete samenwerkingsakkoorden tussen individuele ondernemingen werden van groot belang geacht.

In de binnenlands-politieke discussie spelen, zo werd gemeld, de vooruitzichten voor het Russische militair-industriële complex een belangrijke rol. Vooral wanneer door verdere reducties van de defensie-begroting het budget voor de aanschaf van militair materieel verder zou afnemen en defensie-ondernemingen in nog grotere financiële moeilijkheden komen te verkeren, zal dit, aldus Russische woordvoerders, door "sommige krachten in het Russische parlement" worden aangewend om de kritiek op de huidige Russische regering op te voeren. In dit verband werd gesteld dat reeds 1,5 miljoen mensen als direct gevolg van het conversieprogramma niet meer in de Russische defensie-

[REDACTED]

industrie werkzaam zijn. Volgens de meeste Westerse analyses is de genoemde vermindering van het aantal werknemers in de militaire industrie overigens primair het gevolg van de scherpe daling van de aanschaffingsuitgaven en teruglopende export-orders. Aan deze ontwikkeling zal naar verwachting voorlopig geen einde komen.

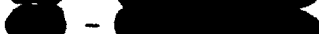
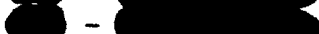

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

ARCHIEF

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Aan:
- Zie verzendlijst

Telefoon -
Telefax -

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/94/153/1083	17 mei 1994

Onderwerp: MID-notitie Russische militaire doctrine

1. Op 24 mei a.s. zal de Russische Minister van Defensie Grachev in Brussel een toelichting geven op de nieuwe Russische militaire doctrine voor de Ministers van Defensie van de NAVO. Tegen deze achtergrond doe ik U hierbij een notitie over de militaire doctrine van Rusland toekomen.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

Commandeur

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

Verzendlijst behorende bij brief nr. DIS/94/153/1083 d.d.
17 mei 1994

Aan:

Exemplaar nr:

Voorzitter CVIN	1
Hoofd BVD t.a.v. dhr [REDACTED]	2
BuZa/DAV	3
BuZa/Plv. DGPZ t.a.v. Mr. [REDACTED]	4
Ministerie van Justitie, t.a.v. [REDACTED] Politie en Criminaliteitspreventie Mr. [REDACTED]	5
Plv. Hoofd MID/KM	6
Plv. Hoofd MID/KL	7
Plv. Hoofd MID/KLu	8
<u>Intern:</u>	
MID-Archief	9
MA-D/Administratie en tevens roulatie exemplaar	10
voor: HMID HAI HMA HPEA	

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
[REDACTED]

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te
vermelden

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGENDIENST

AFDELING INLICHTINGEN

Den Haag, 16 mei 1994

DE RUSSISCHE MILITAIRE DOCTRINE VAN NOVEMBER 1993

INLEIDING

1. Op 2 november werd door de Russische president en de Russische Veiligheidsraad het document *«de grondslagen van de militaire doctrine van de Russische Federatie»* aanvaard, doorgaans aangeduid als de Russische militaire doctrine. Dit vond plaats op een moment dat het oude Russische parlement aan de kant geschoven was en er nog geen nieuw parlement was gekozen. De procedure van aanvaarding in november was conform de ontwerp-grondwet, die evenwel pas een maand later in december 1993 werd aangenomen. Volgens de *«Wet op de Defensie»* van december 1992 had de doctrine echter door het parlement aanvaard moeten worden.

2. Grote delen van de doctrine zijn gepubliceerd. De precieze relatie tussen de gepubliceerde tekst en de aanvaarde doctrine is onduidelijk. Mogelijk is de gepubliceerde versie een gekuiste versie van de doctrine. De militaire doctrine is gepresenteerd als het militaire element van het zogenaamde *«Nationaal Veiligheidsconcept»*. Dat concept, waarin ook de niet-militaire aspecten van de veiligheidspolitiek zullen worden vastgelegd, moet echter nog worden opgesteld.

3. Volgens de inleiding van *«de grondslagen van de militaire doctrine van de Russische Federatie»* vormen zij:

«een systeem van officieel in de staat aanvaarde opvattingen

- *over het voorkomen van oorlog en gewapende conflicten,*
- *over defensie-opbouw,*
- *over de defensievoorbereidingen van het land,*
- *over de organisatie van het weerstaan van bedreigingen van de militaire veiligheid van de staat en*
- *over het gebruik van de Strijdkrachten en andere troepen van de Russische Federatie (RF) voor de bescherming van vitale belangen van de RF».*

Deze definitie van de doctrine signaleert een belangrijke breuk met het Sovjet verleden toen de militaire doctrine primair op oorlogsvoorbereiding was gericht.

4. Vanaf de oprichting van de Russische strijdkrachten in mei 1992 had de Russische defensieleiding behoefte een militaire doctrine, die duidelijkheid moest verschaffen over de taken en samenstelling van de strijdkrachten. De politieke impasse tussen president en parlement verhinderde echter dat een militaire doctrine tot stand kwam.

5. Het valt echter te betwijfelen of de nieuwe doctrine de door de defensieleiding gewenste duidelijkheid zal brengen. In tegenstelling tot het Sovjet verleden, toen doctrines werden geschreven in zeer stabiele politieke en economische verhoudingen, is de nieuwe

militaire doctrine geschreven met slechts beperkte kennis van de toekomstige politieke prioriteiten, terwijl de verdere ontwikkeling van de economie nauwelijks te voorspellen was. Het is daarom waarschijnlijk dat de doctrine later bijgesteld zal moeten worden. De Russische defensieleiding is zich hiervan bewust: de doctrine is expliciet voorgesteld als een document voor een overgangperiode.

INHOUD VAN DE DOCTRINE

6. De militaire doctrine is opgebouwd uit drie delen: een deel met politieke uitgangspunten; een militair deel, met richtlijnen voor de opbouw van de strijdkrachten; en een militair-technische deel, betreffende de defensie-industrie.
7. In het **politieke deel** worden het voorkomen van oorlog en de noodzaak om internationale stabiliteit te bewaren genoemd als sleutelementen van het Russische militaire veiligheidsbeleid. Hoewel de strijdkrachten daarvoor een belangrijk middel zijn, ligt het zwaartepunt bij niet-militaire middelen. Er wordt gesteld dat de militaire veiligheid van Rusland intern primair afhangt van succesvolle hervormingen en extern vooral van de relaties met de buurlanden en de andere grote mogendheden.
8. De doctrine stelt dat Rusland geen enkel ander land als vijand beschouwt en haar strijdkrachten nooit zal gebruiken tegen een ander land, anders dan uit zelfverdediging of ter verdediging van haar bondgenoten. Voorts kunnen de strijdkrachten gebruikt worden voor vredesoperaties, onder meer onder de vlag van de VN, maar ook op basis van overeenkomsten met andere staten, in het bijzonder in GOS-kader.
9. Kernwapens worden omschreven als "een politiek afschrikkingsmiddel ter voorkoming van agressie". Rusland sluit echter -in tegenstelling tot voorheen de USSR- niet uit dat het in een oorlog als eerste kernwapens zal inzetten. Die eerste inzet is mogelijk tegen kernwapenmogendheden of tegen landen die daarmee geallieerd zijn als die Rusland of haar bondgenoten zouden aanvallen.
10. In het politieke deel zijn de taken van de staat tegenover het defensie-apparaat vastgelegd, zoals "het defensiepotentieel van het land op een niveau handhaven dat adequaat is voor de bestaande en potentiële militaire dreigingen, rekening houdend met de economische mogelijkheden van het land en de beschikbare menselijk hulpbronnen". Tegelijkertijd wordt gesteld dat Rusland een modern uitgeruste, flexibele en snel inzetbare krijgsmacht moet krijgen, waarin het personeel adequaat wordt betaald.
11. In het **militaire deel** van de doctrine wordt gesteld dat de dreiging van een nucleaire of conventionele wereldoorlog niet geheel zal verdwijnen, maar wel aanzienlijk kleiner is geworden. Het grootste en toenemend gevaar voor de vrede en stabiliteit vormen kleinschalige conflicten, aangeduid als "*locale oorlogen*", die kunnen ontstaan in de Russische Federatie zelf of in aangrenzende gebieden.
12. De conventionele strijdkrachten van Rusland hebben in de nieuwe doctrine in de eerste plaats tot taak kleinschalige conflicten in de onmiddellijke nabijheid van Rusland te voorkomen. Als die echter toch ontstaan zal het optreden van de troepen gericht zijn op een snelle indamming van het conflict en vervolgens op de vroegst mogelijk beëindiging ervan op voor Rusland gunstige voorwaarden. Daarnaast moeten de conventionele

strijdkrachten volgens de nieuwe doctrine ook in staat zijn tot "meer grootschalig optreden". Daarbij moeten in vreedstijd parate troepen de mobilisatie en ontplooiing van de reserves mogelijk maken.

13. In de militaire doctrine staat dat bij het afweren van een agressie de troepen de meeste effectieve vorm van optreden zullen kiezen. Zij zullen daarom zowel in verdedigend als aanvallend optreden worden geoefend.

14. In de nieuwe militaire doctrine is verder aangegeven dat «*afzonderlijke formaties*» uit de reguliere strijdkrachten niet alleen tegen externe agressie, maar ook in het binnenland ingezet kunnen worden om steun te verlenen aan de para-militaire eenheden die normaliter een binnenlandse opdracht hebben, zoals de *Grenstroepen*, de *Binnenlandse Troepen*, en de politie. Dit geldt vooral wanneer (1) nationalistische en separatistische groepen bij hun activiteiten geweld gebruiken en een bedreiging vormen voor de Russische (territoriale) integriteit, (2) pogingen worden ondernomen om het grondwettelijk systeem met geweld omver te werpen, (3) nucleaire faciliteiten worden aangevallen of (4) illegale gewapende formaties worden opgericht.

15. In het **militair-technische deel** wordt als hoofddoel voor de Russische staat genoemd de strijdkrachten tijdig en in voldoende mate te voorzien van effectieve wapensystemen. Daarbij wordt prioriteit gegeven aan C3I-systemen, middelen voor strategische 'early warning', precisiewapens en middelen voor elektronische oorlogsvoering.

BESCHOUWING

16. In de nieuwe militaire doctrine geeft Rusland er zich rekenschap van dat na het einde van de 'Koude Oorlog' en het uiteenvallen van de USSR militaire veiligheid niet in een overmaat van strijdkrachten moet worden gezocht. Er wordt aangegeven dat een dergelijk beleid, dat vroeger door de USSR werd gevolgd, thans om politieke, economische en militaire redenen niet langer noodzakelijk en uitvoerbaar wordt geacht. In de doctrine wordt nadruk gelegd op kwaliteit in plaats van kwantiteit: de Russische strijdkrachten moeten kwalitatief worden verbeterd en op een hoog technologisch niveau worden gebracht. De doctrine onderstreept dat Rusland zichzelf ziet als een grote mogendheid.

17. Het opgeven van het principe van 'no-first-use' van kernwapens geeft aan dat bij het verzekeren van de veiligheid primair gerekend wordt op nucleaire afschrikking. Deze rol van de kernwapens hangt nauw samen met de impliciet in de militaire doctrine vastgelegde beleidskeuze dat op het gebied van conventionele bewapening niet gestreefd wordt naar pariteit met de NAVO. Tevens weerspiegelt dit de tekortkomingen van de conventionele strijdkrachten en verder hangt het samen met de sterk verminderde defensie-uitgaven.

18. De nieuwe doctrine bevat een positieve beoordeling van de betrekkingen met het Westen. Een impliciete vooronderstelling is daarbij echter dat de huidige strategische balans niet wordt verstoord. In het document is de verhulde waarschuwing opgenomen dat een verstoring daarvan Rusland zou dwingen haar opstelling te herzien. Als aanleiding daartoe worden onder ander genoemd een uitbreiding van allianties (i.c. de NAVO) die de

Russische militaire veiligheidsbelangen zou schaden, troepenconcentraties langs de Russische grenzen die de huidige krachtsverhoudingen zouden verstoren en alle verplaatsingen van vreemde troepen naar landen die aan Rusland grenzen zonder Russische toestemming.

19. Uit uitspraken van de Russische militaire leiders valt op te maken dat de in de doctrine onderkende belangrijkste «militaire gevaren» gesitueerd zijn in de landen van de voormalige Sovjet Unie. Om Russische vitale belangen daar zeker te kunnen stellen wordt de optie van een militair optreden nadrukkelijk opengelaten. Hoewel de doctrine expliciet het principe van de staatkundige soevereiniteit van de andere voormalige Sovjet republieken erkent, bevat het document een aantal legitiem geachte gronden voor een directe militaire betrokkenheid in die landen. Genoemd worden aanvallen op Russische militaire bases, bescherming van Russische staatsburgers en de verdediging van Russische bondgenoten.

20. Vergeleken met vroegere Sovjet doctrines is een nieuw element dat in de doctrine de taken van de staat inzake defensie worden opgesomd. Waarschijnlijk tracht de Russische defensieleiding zo te voorkomen dat de behoeften van de strijdkrachten worden verwaarloosd of genegeerd. Dit onderstreept dat in Rusland -in tegenstelling tot het Sovjet verleden- de strijdkrachten niet automatisch kunnen rekenen op de hoogste prioriteit en hun plaats moeten bevechten. De doctrine geeft echter ook aan dat de defensie-inspanning van Rusland gebaseerd moet zijn op het werkelijke economische potentieel van Rusland, en dat is, zoals bekend, momenteel beperkt.

21. De in het militaire deel genoemde taak van de strijdkrachten bij het handhaven van de constitutionele orde kan niet los worden gezien van het optreden van het leger bij het ontruimen van het parlement tijdens de zogenaamde 'october-gebeurtenissen'. Binnen de defensieleiding blijven echter grote reserves bestaan tegen deze taakstelling.

22. Vanuit militair perspectief laat -in ieder geval de gepubliceerde- militaire doctrine veel belangrijke vragen open: de omschrijving van de dreiging is vaag, en traditionele elementen van eerdere (ontwerp)doctrines zoals de omschrijving van mogelijke toekomstige oorlogen en richtlijnen voor de opbouw en voorbereiding van de strijdkrachten ontbreken nagenoeg geheel.

23. De doctrine zal tot weinig veranderingen leiden in het korte termijn defensiebeleid. Voor de langere termijn geeft de militaire doctrine slechts zeer algemene richtlijnen voor de ontwikkeling van de Russische krijgsmacht(delen). Er is in Rusland dan ook nog niet beslist wat voor omvang van de defensie-inspanning op veiligheidspolitieke gronden noodzakelijk zou zijn en tegelijkertijd in economische termen verantwoord wordt geacht.

23. De nieuwe doctrine moet als niet meer dan een eerste aanzet tot een meer vastomlijnd Russische defensie- en veiligheidsbeleid worden gezien. Besluitvorming hierover zal afhangen van de verdere politieke en economische ontwikkelingen in Rusland zelf. De besluitvorming zal ook samenhangen met het verloop van de besprekingen met de NAVO over een "strategisch partnerschap" tussen de Alliantie en de Russische Federatie, waarbij de erkenning door het Westen van de dominante positie van Moskou in de ex-USSR alsmede een eventuele uitbreiding van de NAVO door Rusland als hoofdthema's worden gezien.

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Aan:
- Zie verzendlijst

Telefoon [REDACTED] - [REDACTED]
Telefax [REDACTED] - [REDACTED]

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		Dis/94/153/1034	10 mei 1994

Onderwerp: CVIN-bijdrage

1. Hierbij doe ik u toekomen de MID-bijdrage ten behoeve van de CVIN-vergadering van 19 mei 1994. Deze bijdrage bestaat uit de "Highlight Message" van

Bijlagen een
Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
[REDACTED]

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

[REDACTED]
Verzendlijst behorende bij brief nr. DIS/94/153/1034 d.d. 10 mei 1994

Aan:

Exemplaar nr:

Voorzitter CVIN

1 ✓

Hoofd BVD t.a.v. dhr [REDACTED]

2 ✓

BuZa/DAV

3 ✓

BuZa/Plv. DGPZ t.a.v. Mr. [REDACTED]

4 ✓

Plv. Hoofd MID/KM

5 ✓

Plv. Hoofd MID/KL

6 ✓

Plv. Hoofd MID/KLu

7

Intern:

MID-Archief

8 ✓

MA-D/Administratie en tevens roulatie exemplaar

9 ✓

voor: HMID 10 ✓
HAI 11 ✓
HMA 12 ✓
HPEA 13 ✓

Bijlagen
een

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
[REDACTED]

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

ARCHIEF

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Aan:

- Zie verzendlijst

Telefoon
Telefax

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/94/153/1324	15 juni 1993

Onderwerp:
CVIN-bijdrage

1. Als bijlage bied ik U aan de MID-bijdrage ten behoeve van de CVIN-vergadering van 16 juni 1994.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

Commandeur

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

[REDACTED]

Verzendlijst behorende bij brief nr. DIS/94/153/1324 d.d. 15 juni 1994

Aan:

Exemplaar nr:

Voorzitter CVIN	1
Hoofd BVD t.a.v. dhr Bovens	2
BuZa/DAV	3
BuZa/Plv. DGPZ t.a.v. Mr. [REDACTED]	4
Ministerie van Justitie, t.a.v. [REDACTED] Politie en Criminaliteitspreventie Mr. [REDACTED]	5
Plv. Hoofd MID/KM	6
Plv. Hoofd MID/KL	7
Plv. Hoofd MID/KLu	8

Intern:

MID-Archief	9
MA-D/Administratie en tevens roulatie exemplaar	10

voor: HMID
HAI
HMA
HPEA

[REDACTED]

[REDACTED]

Bijlage behorende bij brief nr. DIS/94/153/1324 d.d. 15 juni 1994

CVIN-BIJDRAGE van de Militaire Inlichtingendienst d.d. 16 juni 1994

RECENTE ONTWIKKELINGEN INZAKE DE RUSSISCHE DEFENSIEBEGROTING

INLEIDING

De vaststelling van de Russische defensiebegroting heeft de afgelopen maanden in Moskou aanleiding gegeven tot felle politieke discussies. Hoge defensiefunctionarissen hebben in dat kader het door de regering [REDACTED] voorgestelde defensiebudget volstrekt ontoereikend en -vanuit een militair oogpunt- niet verantwoord genoemd. Ook zijn er over de omvang van de militaire begroting grote meningsverschillen aan het licht getreden tussen de Eerste en Tweede Kamer van het Russische parlement. In deze notitie worden de hoofdpunten in de (parlementaire) besluitvorming met betrekking tot de Russische defensiebegroting en hun mogelijke (militair-politieke) consequenties behandeld.

BESCHOUWING

Op 8 juni j.l. heeft de Staats Doema, de Tweede Kamer van het Russische parlement, in tweede lezing de Wet op de Begroting voor 1994 aangenomen. Volgens deze begroting zullen de federale uitgaven dit jaar ruim 194,000 miljard roebel (volgens de officiële wisselkoers omgerekend ca. 194 miljard gulden) bedragen. Het begrotingstekort zal volgens de planning uitkomen op 70,000 miljard roebel, hetgeen overeenkomt met 36% van de uitgaven en 9,6% van het Bruto Nationaal Produkt (BNP). De defensie-uitgaven zijn nu vastgesteld op 40,600 miljard roebel (omgerekend ruim 40 miljard gulden). Het aandeel van de militaire uitgaven in de federale begroting bedraagt ruim 20%. Blijkens de officiële cijfers zal dit jaar ruim 5% van het BNP aan defensie worden besteed (volgens Russische functionarissen was dit in 1993 iets meer dan 7%). In mei j.l. was het defensiebudget door de Staats Doema in eerste lezing vastgesteld op ruim 37,000 miljard roebel. De nu doorgevoerde verhoging van de defensie-uitgaven is, zo wordt meegedeeld, het resultaat van een herverdeling van uitgaven binnen de federale begroting.

De door de regering [REDACTED] in eerste instantie voorgestelde defensiebegroting van ruim 37,000 miljard roebel voor 1994 was door de Russische defensieleiding fel bekritiseerd en volstrekt ontoereikend genoemd. Zo waarschuwde eerste [REDACTED] Minister van Defensie [REDACTED] in maart j.l. dat dit defensiebudget, gelet op de inflatie, ten opzicht van 1993 een reële daling van de militaire uitgaven met meer dan 50% betekende. Naar zijn zeggen was dit budget nauwelijks toereikend voor de betaling van de salarissen van het defensiepersoneel. De financiële behoefte van defensie in 1994 bedroeg, volgens [REDACTED], zo'n 87,000 miljard roebel. Indien het militaire budget onveranderd zou blijven, zou slechts 1/5 van de defensie-orders van de staat voor de aanschaf van nieuw militair materieel kunnen worden uitgevoerd. [REDACTED] waarschuwde dat daardoor 4 miljoen werknemers in de defensie-industrie hun baan zouden verliezen. Ook zou als gevolg van de geringe begrotingsmiddelen de krijgsmacht op korte termijn met 400,000 man moeten worden gereduceerd.

[REDACTED]

De kritiek van [REDACTED] had vooral tot doel de regering en Doema te bewegen extra-gelden vrij te maken voor defensie. Volgens de regering [REDACTED] zouden echter met de begroting van ruim 37,000 miljard roebel, rekening houdend met een inflatie van minder dan 400%, de defensie-uitgaven in 1994 op het niveau van vorig jaar worden gehandhaafd.

[REDACTED] van het Hoofddirectoraat Begroting en Financiën van het Ministerie van Defensie, KolGen [REDACTED], had aangegeven dat, voorafgaande aan de goedkeuring van het defensiebudget voor 1994, reeds in iedere uitgavencategorie omvangrijke tekorten waren ontstaan. Als meest kritiek noemde [REDACTED] de situatie rond de salarissen van militairen, die voor slechts 2/3 konden worden uitbetaald. [REDACTED] had gesuggereerd dat de situatie nog verder zou verslechteren indien de begroting daadwerkelijk op 37,000 miljard roebel zou worden vastgesteld. [REDACTED] had verder opgemerkt, dat het Ministerie van Financiën bij haar berekeningen doelbewust en consequent een te laag inflatiepercentage hanteerde waardoor in reële termen steeds te weinig aan het Ministerie van Defensie was uitbetaald. Ook werden niet alle, formeel toegewezen, gelden daadwerkelijk naar Defensie overgemaakt. Hierdoor had het Ministerie van Defensie voor enige duizenden miljarden roebels rekeningen aan defensiebedrijven niet kunnen betalen noch alle salarissen van defensiepersoneel volledig kunnen overmaken.

Onder invloed van deze kritiek waren binnen de Staats Doema stemmen opgegaan om de militaire uitgaven alsnog fors op te voeren. Onder meer door de Defensiecommissie van de Staats Doema is daarop voorgesteld om het defensiebudget te verhogen tot ca. 55,000 miljard roebel. Van militaire zijde is dit begrotingsbedrag als minimum aanvaardbaar genoemd. Dit voorstel is echter door de Tweede Kamer als geheel afgewezen. Daarmee zwichtte de Staats Doema voor het argument van onder meer [REDACTED] dat een dergelijke verhoging van het defensiebudget (met ruim 18,000 miljard roebel) een onacceptabele toename van het begrotingstekort zou betekenen.

De Federatie Raad, de Eerste Kamer van het Russische parlement, heeft met betrekking tot de defensiebegroting een standpunt ingenomen dat sterk afwijkt van dat van de Tweede Kamer en meer aansluit bij financiële eisen die hoge defensiefunctionarissen en vertegenwoordigers van de militaire industrie de afgelopen maanden naar voren hadden gebracht. Op 2 juni j.l. nam de Federatie Raad namelijk een resolutie aan waarin wel tot een verhoging van de defensiebegroting tot 55,000 miljard roebel werd besloten. [REDACTED] lid van de behoudende Agrarische Partij en voorzitter van de Staats Doema, heeft scherpe kritiek geuit op deze resolutie van de Federatie Raad.

Onduidelijk is of de Federatie Raad alsnog zal instemmen met het (klaarblijkelijk ook door de regering gesteunde) besluit van de Staats Doema van 8 juni j.l.. Commentaren vanuit de Federatie Raad duiden er evenwel op, dat aanvaarding van de door de Doema goedgekeurde federale begroting zeer twijfelachtig is. De voorzitter van de Federatie Raad heeft inmiddels de omvang van de militaire begroting opnieuw ontoereikend genoemd en nogmaals de noodzaak benadrukt meer begrotingsgelden voor defensie beschikbaar te stellen. Verder heeft ook [REDACTED] zich kritisch uitgelaten over het nieuwe begrotingsbesluit van de Doema. Naar zijn zeggen was zonder een verdere verhoging van de militaire begroting geen ruimte beschikbaar voor aankoop van nieuw militair materieel en zouden ook de activiteiten op het gebied van militair onderzoek en ontwikkeling aanzienlijk moeten worden teruggebracht. Indien de Federatie Raad inderdaad de nu voorliggende federale begroting blijft afwijzen en vasthoudt aan een verhoging van het militaire budget tot 55,000 miljard roebel wordt een politieke crisis vrijwel onvermijdelijk. Daarbij kan zelfs het voortbestaan van de regering [REDACTED] in het geding komen. In elk geval zal dan de formele afhandeling van de federale begroting 1994 nog langer op zich laten wachten, waardoor ook voor de defensieplanners de

[REDACTED]

onzekerheid over de beschikbare middelen zou voortduren.

Overigens is het sterk de vraag of de nu voorliggende begroting op een realistische economische grondslag berust. In het eerste kwartaal van dit jaar zijn de begrotingsinkomsten sterk bij de verwachtingen achtergebleven. Belangrijkste oorzaak is de onverwacht sterke teruggang van de economie. Zo is in de eerste maanden van 1994 de industriële produktie met ca. 25% afgenomen. Tegen deze achtergrond zal beperking van het begrotingstekort tot de aangegeven 70,000 miljard roebel in de praktijk waarschijnlijk nog meer bezuinigingen vergen.

In de discussies over de defensiebegroting heeft [REDACTED] een opmerkelijke rol gespeeld. In een persbericht van 11 mei j.l. werd gesteld dat [REDACTED] "ingestemd met de aanbeveling van het Comité voor Defensie-aangelegenheden van de Staats Doema betreffende de noodzaak om het defensiebudget voor het komende jaar te verhogen tot 55,000 miljard roebel". Daarmee heeft [REDACTED] in ieder geval formeel laten blijken de zorgen van de defensieleiding over de (te) beperkte begrotingsruimte te delen. In hoeverre de president zich daadwerkelijk voor zo'n forse verhoging heeft sterk gemaakt, is onduidelijk. Nadat het voorstel voor een toename van de militaire uitgaven met 50% tot 55,000 miljard roebel door de Staats Doema vorige maand was afgestemd, heeft presidentieel woordvoerder [REDACTED] gesuggereerd dat verschillende (conservatieve) fracties in de Staats Doema tegen deze verhoging van de defensiebegroting hadden gestemd om daarmee de verstandhouding tussen de president en de strijdkrachten negatief te beïnvloeden.

Inderdaad heeft het merendeel van de parlementariërs zich bij de begrotingsdiscussies opportunistisch opgesteld. In dit verband is opmerkelijk dat met name de conservatieve oppositie (Liberaal-Democraten, (neo-)communisten, Agrarische Partij) met de begroting heeft ingestemd. Door accoord te gaan met de voorgestelde begroting heeft de oppositie ogenschijnlijk een "constructieve" opstelling jegens de regering ingenomen. Formeel heeft men daarmee te kennen gegeven de pogingen van de regering om tot een samenhangend economisch beleid te komen en, in dat kader, het begrotingstekort in de hand te houden, niet te willen frustreren. Een dergelijke opstelling is in overeenstemming met het door [REDACTED] geïnitieerde Verdrag over Maatschappelijke Overeenstemming dat beoogt de komende twee jaar een einde te maken aan de politieke strijd tussen regering en oppositie. In de praktijk zal de terughoudendheid van de conservatieve oppositie waarschijnlijk tijdelijk zijn. Door op dit moment af te zien van begrotingsvoorstellen die tot een verdere groei van het begrotingstekort leiden, hoopt de oppositie de verantwoordelijkheid voor een, door de oppositie verwachte, mislukking van het economische beleid en de daaruit resulterende, economische chaos volledig bij de regering te kunnen leggen.

Ook een defensiebudget van ruim 40,000 miljard roebel zal zonder twijfel bij de militaire top op grote bezwaren blijven stuiten. De uitspraken van [REDACTED] duiden daar al op. Daarbij speelt een belangrijke rol dat het merendeel van de defensie-uitgaven om politieke redenen ook dit jaar bestemd zal zijn voor personeelszorg, terwijl de ruimte voor nieuwe aanschaffingen naar verwachting opnieuw uiterst beperkt blijft. Het huidige defensiebudget biedt geen enkel perspectief voor een oplossing van de nu al jaren voortdurende crisis in de defensie-industrie. Een verder teruglopen van de militaire produktie lijkt onvermijdelijk. De begroting zal de herstructurering en modernisering van de Russische krijgsmacht verder kunnen vertragen. In dit verband is de uitspraak opmerkelijk van de [REDACTED] van de Strategische Raket Troepen, [REDACTED], dat onvoldoende begrotingsmiddelen beschikbaar zijn om de modernisering van het Russische arsenaal strategische raketten te garanderen.

Duidelijk is dat in ieder geval binnen de Staats Doema de bereidheid ontbreekt om tegemoet te komen

[REDACTED]

aan alle financiële eisen van de defensieleiding en het militair-industriële complex. Ondanks alle beloften van verschillende conservatieve parlementaire fracties, en met name de Liberaal-Democraten [REDACTED] en (neo-) communisten [REDACTED] om de structurele problemen binnen de strijdkrachten aan te pakken en aan herstel van de militaire macht van Rusland de hoogste prioriteit toe te kennen, stelt men zich ook van die kant in de praktijk zeer terughoudend op en wordt het defensie-apparaat geen perspectief geboden op een financieel betere toekomst. De verhouding tussen de strijdkrachten en de Doema, die reeds onder druk was komen te staan door het onvermogen van het parlement om ook maar één van de vele hiaten in de Russische defensiewetgeving te dichten, zal door het verloop van de begrotingsdiscussies naar verwachting verder verslechteren.

De beoordeling van de officiële begrotingscijfers wordt overigens bemoeilijkt doordat waarschijnlijk - evenals in voorgaande jaren - ook nog in ander begrotingsposten uitgaven voor defensie zijn opgenomen en sommige defensie-activiteiten zelfs buiten de begroting om worden gefinancierd. De werkelijke Russische defensie-uitgaven liggen dan ook aanzienlijk hoger dan het officiële militaire budget. Naar verwachting zal de Russische defensie-inspanning in zijn totaliteit vooral onder invloed van de verscherpte economische teruggang dit jaar echter opnieuw teruglopen. Daarmee wordt de neerwaartse uitgaventrend van voorgaande jaren voortgezet. Volgens de jongste Westerse schattingen zijn de Russische defensie-uitgaven vorig jaar, ondanks het regeringsstreven naar stabilisering van de militaire uitgaven op het niveau van 1992, met ca. 20% teruggelopen.

CONCLUSIE

De begrotingsdiscussies in het Russische parlement hebben tot dusverre een voor de defensieleiding onbevredigend resultaat opgeleverd. De Tweede Kamer van het Russische parlement heeft ingestemd met een federale begroting, waarin slechts in geringe mate met de eisen van de defensietop is rekening gehouden. Voor nieuwe aanschaffingen blijft de financiële ruimte uiterst beperkt. Het grootste deel van het defensiebudget wordt opnieuw besteed aan personeelszorg. Het budget, dat overigens op een weinig realistische economische grondslag berust, biedt geen enkel uitzicht op een oplossing van de crisis in de militaire industrie. Bij uitvoering van het nu door de Tweede Kamer aangenomen defensiebudget zal de herstructurering en modernisering van de Russische krijgsmacht (verdere) vertraging kunnen oplopen.

De besluitvorming over de defensiebegroting is nog niet afgerond en kan zelfs tot een politieke crisis leiden indien de Russische Eerste Kamer vast blijft houden aan een forse verhoging van het defensiebudget ten koste van een verdere toename van het begrotingstekort.

Ook dit jaar zullen waarschijnlijk militaire uitgaven buiten de defensiebegroting om worden gefinancierd. Naar verwachting zal de totale Russische defensie-inspanning onder invloed van de verscherpte economische teruggang dit jaar echter opnieuw teruglopen. Daarmee wordt de neerwaartse uitgaventrend van voorgaande jaren voortgezet.

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Aan:

- Zie verzendlijst

Telefoon
Telefax

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

Datum

DIS/94/153/1810

19 augustus 1994

Onderwerp:
CVIN-bijdrage

1. Als bijlage bied ik U aan de MID-bijdrage ten behoeve van de CVIN-vergadering van 26 augustus 1994. *Comité Verenigde Inlichtingendiensten Nederlanden*
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

Commandeur

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

MILITAIRE INLICHTINGENDIENST KLU
Secretarie
Ingekomen 23 AUG 1994
Nr. MID-KLU 24000013

[REDACTED]

Verzendlijst behorende bij brief nr. DIS/94/153/1810 d.d. 19 augustus 1994

Aan:

Exemplaar nr:

Voorzitter CVIN	1
Hoofd BVD t.a.v. dhr [REDACTED]	2
BuZa/DAV	3
BuZa/Plv. DGPZ t.a.v. Mr. [REDACTED]	4
Plv. Hoofd MID/KM	5
Plv. Hoofd MID/KL	6
Plv. Hoofd MID/KLu	7

Intern:

MID-Archief	8
MA-D/Administratie en tevens roulatie exemplaar	9

voor: HMID
HAI
HMA
HPEA

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

AFDELING INLICHTINGEN

DEFENSIE-UITGAVEN IN HET GEMENEBEST VAN ONAFHANKELIJKE STATEN
(GOS)

[REDACTED]

Minister van Defensie [REDACTED] heeft afgelopen maand opnieuw aangegeven dat door de voortdurende bezuinigingen de modernisering en herstructurering van de Russische krijgsmacht ernstig bemoeilijkt wordt. De militaire hervormingsplannen zouden naar zijn mening opnieuw moeten worden bezien als gevolg van de door hem als "ruineus" en "misdadig" omschreven budgetreducties.

Naar wordt aangenomen zal in de Russische defensie-uitgaven in de komende 2 à 3 jaar de nadruk blijven liggen op personeelsuitgaven, mede om daarmee de kans op onrust in de militaire gelederen te minimaliseren. In de voorzienbare toekomst zal de financiële ruimte voor hogere uitgaven ten behoeve van aanschaffingen en militair onderzoek en ontwikkeling (R & D) beperkt blijven. Door het voortdurende gebrek aan investeringsmiddelen zal de Russische defensie-industrie steeds minder in staat blijken om het, in het nieuwe bewapeningsprogramma voor de lange termijn voorziene, technologisch zeer geavanceerde defensiematerieel te produceren. De economische druk om de defensie-uitgaven verder te verlagen, zal de komende jaren naar verwachting zeker niet afnemen.

[REDACTED]

De niet-Russische GOS-staten hebben ook in 1993 grote problemen ondervonden bij de financiering van hun nationale strijdkrachten. Met name in de Transkaukasus zijn de defensie-uitgaven onder invloed van aanhoudende interne conflicten en (burger-) oorlogen relatief omvangrijk en vormen zij een zware financiële belasting. Volgens officiële gegevens maakten in 1993 de defensie-uitgaven van alle niet-Russische GOS-staten tezamen ruim 10% uit van de Russische militaire uitgaven in hetzelfde jaar. Verreweg het grootste deel van de uitgaven betrof personeels- en exploitatiekosten.

INLEIDING

Tijdens een recente bijeenkomst van experts uit NAVO-lidstaten [REDACTED] zijn de ontwikkelingen in de defensie-inspanning van de GOS-landen behandeld. In onderstaande analyse zijn onder meer de belangrijkste resultaten van deze bijeenkomst weergegeven. In deze beschouwing wordt met name ingegaan op de trends in de defensie-uitgaven van Rusland.

BESCHOUWING

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

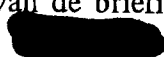
Aan:

- Zie verzendlijst

Telefoon
Telefax

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/94/153/1956	14 september 1994

Onderwerp:
CVIN-bijdrage

1. Als bijlage bied ik U aan de MID-bijdrage ten behoeve van de CVIN-vergadering van 15 september 1994. Deze bijdrage bestaat uit de geactualiseerde tekst van de briefing over de situatie in Joegoslavië die onlangs aan Minister van Defensie is gegeven.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

Commandeur

MILITAIRE INLICHTINGENDIENST KLu	
Secretarie	
Ingekomen	15 SEP. 1994
Nr. MID-KLu/94000166	

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

[REDACTED]

Verzendlijst behorende bij brief nr. DIS/94/153/1956 d.d. 14 september 1994

Aan:

Exemplaar nr:

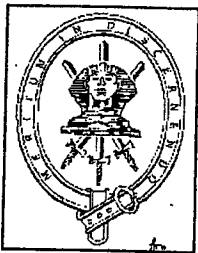
Voorzitter CVIN	1
Hoofd BVD t.a.v. dhr [REDACTED]	2
BuZa/DAV	3
BuZa/Plv. DGPZ t.a.v. Mr. [REDACTED]	4
Plv. Hoofd MID/KM	5
Plv. Hoofd MID/KL	6
Plv. Hoofd MID/KLu	7

Intern:

MID-Archief	8
MA-D/Administratie en tevens roulatie exemplaar	9

voor: HMID
HAI
HMA
HPEA

[REDACTED]

[REDACTED]

Bijlage behorende bij brief nr DIS/94/153/1956 d.d. 14 september 1994

CVIN-BIJDRAGE van de Militaire Inlichtingendienst d.d. 15 september 1994

ACTUELE MILITAIR-POLITIEKE SITUATIE
IN HET VOORMALIGE JOEGOSLAVIE.

BOSNIE-HERZEGOVINA

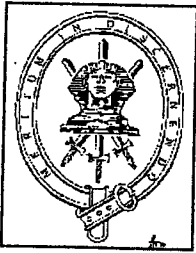
De Bosnische Moslims lijken in toenemende mate kansen te zien om de militaire situatie in eigen voordeel om te buigen. Zij zijn de afgelopen maanden in staat gebleken hun uitrusting en bewapening zowel kwantitatief als kwalitatief te verbeteren, ondanks het wapenembargo tegen voormalige Joegoslavische (deel)staten. Zelfs indien de toegenomen inspanningen niet op korte termijn tot aanzienlijke terreinwinst zouden leiden, zouden zij de Bosnische Serviërs dwingen tot een vergroot beroep op reserves. In het licht van het structurele tekort aan infanterie van de Bosnische Serviërs, maar ook van de boycotmaatregelen van "Joegoslavië" ten opzichte van hen, zou dit tot een verzwakking van de Bosnisch-Servische militaire positie kunnen leiden. De Moslims zullen er echter voor waken de Serviërs in excessieve mate te provoceren teneinde wanhoopswaardigheden van hun kant of mogelijk interventie vanuit "Joegoslavië" te vermijden.

Recentelijk hebben prominente Moslims afstand genomen van hun eerdere pleidooien voor opheffing van het wapenembargo. Dit houdt waarschijnlijk verband met het besef dat zij ook onder het embargo-regime in staat zijn geweest hun uitrusting te verbeteren. Bovendien gaan zij ervan uit dat de aftocht van UNPROFOR, die vermoedelijk het gevolg zou zijn van opheffing van het wapenembargo, niet in hun belang zou zijn. Een nevenoverweging is mogelijk de vrees dat na opheffing van het wapenembargo ook de Kroaten in staat zullen zijn zich te versterken met wapens die op niet al te lange termijn tegen Moslims ingezet zouden kunnen worden.

Tegen deze achtergrond is relevant dat de wrijvingen tussen Moslims en Kroaten weer toenemen. Dit houdt met name verband met het feit dat de Kroaten slechts met de Moslims samenwerken

[REDACTED]

1

[REDACTED]

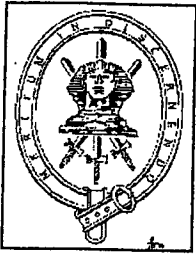
voor zover zij daarmee hernieuwde agressie tegen Kroatische enclaves kunnen voorkomen. Zij blijven proberen de Moslim-invoed op de "Kroatische" gebieden te reduceren, en feitelijk een Groot-Kroatië te vormen. Nieuwe gewapende conflicten tussen Kroaten en Moslims blijven tot de mogelijkheden behoren.

Meer in algemene zin kan worden gesteld dat alle strijdende partijen zich blijven bezig houden met pogingen de door hen gedomineerde gebieden "etnisch te zuiveren". Recentelijk waren er nieuwe aanwijzingen dat de Serviërs Moslims hebben verdreven uit Bjeljina en Banja Luka. Er zijn echter ook voortdurend meldingen dat de Kroaten de Moslims onder druk zetten de "Kroatische" gebieden in Herzegovina te verlaten; de Moslims op hun beurt vertonen soortgelijk gedrag ten opzichte van de Kroaten en de enkele achtergebleven Serviërs in het noordoosten van Bosnië-Herzegovina (Tuzla, Lukavac). Tegen deze achtergrond moet worden betwijfeld of vruchtbare samenwerking tussen twee, laat staan drie, bevolkingsgroepen in Bosnië-Herzegovina ook op termijn tot de mogelijkheden behoort.

Aan Bosnisch-Servische kant wordt een sleutelrol gespeeld door generaal [REDACTED]. Hij is gekant tegen het voorstel van de Contactgroep voor een territoriale verdeling van Bosnië-Herzegovina. Hij zal dan ook niet bereid zijn toe te geven aan het ageren van [REDACTED] voor aanvaarding van het voorstel van de Contactgroep. [REDACTED] is echter ook ongenegen om [REDACTED] te steunen, deels vanwege persoonlijke rivaliteit en deels omdat de positie van [REDACTED] onder druk staat. Tegen die achtergrond houdt [REDACTED] zich op de vlakte. Indien hij partij zou kiezen, zou dit echter van beslissende invloed kunnen zijn voor de rivaliteit tussen [REDACTED] en [REDACTED]. Indien Mladic tot een keuze gedwongen zou worden, ligt het meest voor de hand dat hij zich achter de Servische president zou scharen.

KROATIE

De druk van de Kroatische bevolking op de regering om de status quo rond de Krajina te doorbreken, neemt toe. Tegen die achtergrond is denkbaar dat de waarschuwingen van [REDACTED], dat hij eind september het mandaat van UNPROFOR zal opzeggen en desnoods gewapenderhand zijn gezag over de UNPA's zal herstellen, ditmaal méér betreffen dan louter retoriek. Er zijn dan ook aanwijzingen voor voorbereidingen voor een offensief.

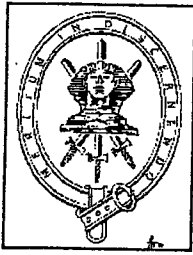
[REDACTED]

Anderzijds heeft Tudjman zowel in contacten met Kroatische oppositieleiders als met VN-vertegenwoordigers de speelruimte onderzocht voor een nieuwe verlenging van het mandaat. Daarbij speelt voor een deel de vrees een rol dat Kroatië na eventuele opzegging van het mandaat gedwongen zou zijn tot (grootschalig) militair optreden tegen de Serviërs, hetgeen tot internationale sancties kan leiden. Tudjman wil echter aan eventuele verlenging van het mandaat voorwaarden verbinden, die uitvoering van het VN-vredesplan voor Kroatië dichterbij zouden brengen. Het is de vraag of zijn verlangens voor de VN aanvaardbaar zullen zijn.

Overigens moet er ook op worden gewezen dat een volledige beëindiging van de oorlog (zo Kroatië al over de daarvoor noodzakelijke militaire middelen en politieke speelruimte beschikt) niet noodzakelijkerwijs in het voordeel van het huidige regime hoeft te zijn, omdat dan de publieke aandacht zou worden gericht op de slechte sociaal-economische situatie in het land. Op korte termijn lijkt een voortduren van de crisis in het voordeel van Tudjman, mits hij de indruk van besluiteloosheid kan vermijden. Er zijn overigens aanwijzingen dat de gezondheid van de 72-jarige president achteruitgaat; zijn verdwijnen zou de politieke stabiliteit in Kroatië aantasten.

Er zijn nieuwe signalen voor een normalisering van de betrekkingen tussen "Joegoslavië" en Kroatië. Dit hernieuwt speculaties dat beide landen op bilaterale basis een veelomvattend akkoord hebben gesloten c.q. willen sluiten om de problematiek in zowel Bosnië-Herzegovina als Kroatië op te lossen. Indien beide landen elkaar zouden erkennen binnen de internationaal erkende grenzen, zou dit een signaal zijn dat het Servische regime inderdaad afstand heeft genomen van het streven naar een Groot-Servische staat. Om die reden wordt een dergelijke erkenning op korte termijn minder waarschijnlijk geacht.

Volgens recente waarnemingen voeren Kroatische militaire voertuigen naast hun eigen nummerborden ook die van de HVO. Daardoor zouden zij in beide republieken kunnen worden ingezet zonder dat directe Kroatische militaire betrokkenheid in Bosnië-Herzegovina kan worden aangetoond. Ook worden HVO-voertuigen waargenomen in Kroatië zelf. Er is dus vooralsnog geen reden om aan te nemen dat de Kroatische militaire betrokkenheid bij de strijd in Bosnië-Herzegovina is beëindigd, zoals het regime in Zagreb volhoudt.

[REDACTED]

De Bosnische VN-vertegenwoordiger Sacirbey heeft gesteld dat de militaire hulp vanuit "Joegoslavië" aan de Bosnische Serviërs in het geheim doorgang vindt, ondanks de boycotmaatregelen die officieel zijn afgekondigd. Recente waarnemingen wijzen erop dat de aanvoer van civiele goederen van uit "Joegoslavië" naar de Bosnisch-Servische gebieden inderdaad aanzienlijk afgenomen is, maar dat er toch sprake blijft van illegale militaire assistentie.

Deze situatie wijst op het dilemma waarin de Servische president [REDACTED] zich bevindt. Enerzijds streeft hij naar stappen die een ook in economisch opzicht relevante verlichting van de sancties tegen "Joegoslavië" mogelijk moeten maken. Om die reden lijkt het "Joegoslavische" regime ook te tenderen in de richting van aanvaarding van internationale waarnemers aan de grenzen met Bosnië-Herzegovina om toezicht te houden op naleving van de boycotmaatregelen tegen de Bosnische Serviërs. Anderzijds moet hij rekening houden met scherpe kritiek van extreem-nationalistische zijde, die hem ervan beschuldigt de belangen van de Serviërs op te offeren. Het is in ieder geval niet in het belang van de Serviërs, zowel binnen als buiten "Joegoslavië", indien de militaire positie van de Bosnische Serviërs onder invloed van de boycotmaatregelen aanzienlijk zou worden aangetast.

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
- Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/94/153/2101	05 oktober 1994

Onderwerp:
CVIN-bijdrage

1. Als bijlage bied ik U aan de MID-bijdrage ten behoeve van de CVIN-vergadering van 20 oktober 1994.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

P.C. Kok
Commandeur

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één (1)	Kalvermarkt 28	070 - 318 69 67
	's-Gravenhage	

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

[REDACTED]

Verzendlijst behorende bij brief nr. DIS/94/153/2101 d.d. 05 oktober 1994

<u>Aan:</u>	<u>Exemplaar nr:</u>
Voorzitter CVIN	1
Hoofd BVD t.a.v. c	2
BuZa/DAV	3
BuZa/Plv. DGPZ t.a.v.	4
Plv. Hoofd MID/KM	5
Plv. Hoofd MID/KL	6
Plv. Hoofd MID/KLu	7
 <u>Intern:</u>	
MID-Archief	8
MA-D/Administratie en tevens roulatie exemplaar	9
 voor: HMID HAI HMA HPEA	

[REDACTED]

Bijlage behorende bij brief nr DIS/94/153/2101 d.d. 05 oktober 1994

CVIN-BIJDRAGE van de Militaire Inlichtingendienst d.d. 20 oktober 1994

ONTWIKKELINGEN IN HET RUSSISCHE DEFENSIEBELEID

SAMENVATTING

I. In juni j.l. heeft de Russische politieke leiding twee belangrijke beslissingen over de strijdkrachten genomen. In de staatsbegroting werd "slechts" 40.000 miljard Roebel voor defensie uitgetrokken, terwijl het Ministerie van Defensie (MinDef) had gevraagd om minimaal 55.000 miljard Roebel. Vervolgens bepaalde President Yeltsin dat de strijdkrachten tegen het einde van 1996 moeten zijn gereduceerd tot een *geautoriseerde sterkte* van 1,5 miljoen functies. Daarmee verwierp hij het voorstel van het Ministerie van Defensie om 1,9 miljoen functies aan te houden.

II. Kort hierna werden door het MinDef voorstellen voor de herstructurering van de strijdkrachten in de periode 1996-2000 naar buiten gebracht. Daarin werd voorzien dat de Troepen van de Luchtverdediging (*Voyska PVO*) als zelfstandig krijgsmachtdeel zullen verdwijnen. Op wat langere termijn zouden mogelijk de Strategische Rakettroepen en de Luchtmacht fuseren, zodat na het jaar 2000 alleen nog landstrijdkrachten, luchtstrijdkrachten en marine als krijgsmachtdeel zouden overblijven. Volgens Minister van Defensie Grachev was het schrappen van krijgsmachtdelen noodzakelijk door de reductie van de strijdkrachten tot 1,5 miljoen man. In mei had het MinDef nog verklaard dat in ieder geval tot het jaar 2000 alle vijf krijgsmachtdelen zouden blijven bestaan.

III. Het krappe defensiebudget en de beslissing om de omvang van de strijdkrachten terug te brengen moeten worden gezien als een poging van de politieke leiding om de defensietop te dwingen de tering meer naar de nering te zetten. Het betekent in de praktijk dat de Russische politieke leiding afstand begint te nemen van het tot nu toe geformuleerde defensiebeleid. Dit beleid, dat overigens geen formele, wettelijke status heeft, mikt op het moderniseren van de strijdkrachten en het scheppen van een meer doelmatige organisatie, maar is er ook op gericht gedwongen massa-ontslagen van beroepspersoneel te vermijden. Voor uitvoering van een beleid gericht op verwezenlijking van al deze doelstellingen ontbreken evenwel de middelen.

IV. De politieke leiding heeft tot dusverre nooit aangegeven, waar de prioriteit moet liggen: bij de modernisering of bij het personeelsbeleid. Deze keuze moet nu worden gemaakt door het MinDef zelf. Uit de grote onrust die in de Russische militaire top is ontstaan naar aanleiding van de recente besluiten over het budget en de personeelssterkte kan worden afgeleid, dat dit een uiterst moeilijk en pijnlijk proces zal worden. Mocht de huidige defensieleiding niet in staat blijken tot een voor de politieke leiding bevredigende besluitvorming binnen de gegeven (financiële) richtlijnen, dan is het niet uitgesloten dat een deel van de Russische defensietop, mogelijk met inbegrip van Minister Grachev zelf, zal worden vervangen.

INLEIDING

V. De Russische Federatie heeft sinds de oprichting van eigen strijdkrachten in mei 1992 een reactief defensiebeleid gevoerd. Dat was in eerste instantie overigens begrijpelijk, omdat op korte termijn grote contingenten Russische troepen uit Duitsland (en de Baltische landen) moesten worden teruggetrokken. Verder moesten omvangrijke reducties van de strijdkrachten in Europees Rusland worden gerealiseerd als uitvloeisel van het CSE-Verdrag. In dat kader moest in Rusland zelf een nieuwe strategische ontplooiing tot stand worden gebracht. Om dit te realiseren werden door de Generale Staf gedetailleerde plannen opgesteld.

VI. De Russische defensieplannen voor het decennium als geheel zijn daarentegen steeds vaag gebleven. Er bestaat voor deze periode geen vastomlijnd defensieplan met een adequate financiële onderbouwing, dat officieel is goedgekeurd door zowel de president als de regering en het parlement. Wat er aan lange termijn plannen ligt, zijn in feite niet veel meer dan algemene concepten van het MinDef. Voor een deel is dit een gevolg van het feit dat voorspellingen over de toekomstige budgettaire mogelijkheden in een tijd van economische neergang, chaos en onzekerheid onmogelijk waren. Daardoor ontbrak een deugdelijke financiële basis voor de defensieplanning. Een minstens zo belangrijke rol heeft de omstandigheid gespeeld, dat er in Rusland geen sprake is van consensus over het te voeren veiligheids- en defensiebeleid en dat geen enkele partij of politicus in Rusland tot dusverre in staat is (geweest) om op dit beleidsterrein zijn wil door te zetten.

VII. Een belangrijk twistpunt in het defensiebeleid van de afgelopen jaren betrof de omvang van de strijdkrachten. Een groot deel van de politieke leiding (met inbegrip van President Yeltsin) maar ook sommige militairen menen, dat de defensie-inspanning met het oog op de slechte staat van de economie sterk moet worden gereduceerd en dat de veiligheidspolitieke situatie van Rusland dat ook toelaat. In deze visie kan Rusland de status van grote mogendheid behouden met behulp van relatief "goedkope" strategische kernwapens. De verhoudingsgewijs dure conventionele strijdkrachten kunnen daarbij relatief klein blijven. Bij de meerderheid van de defensietop en in meer conservatieve politieke kringen stuit deze visie op verzet, in het bijzonder omdat de daaraan ten grondslag liggende veiligheidsanalyse als te optimistisch wordt gezien. Zij zijn van mening dat Rusland over omvangrijke conventionele strijdkrachten moet beschikken teneinde een tegenwicht kunnen bieden aan het conventionele militaire vermogen van China en de NAVO.

VIII. Een ander meningsverschil, dat deels samenhangt met de personeelsproblematiek, heeft betrekking op de vraag hoe de Russische strijdkrachten moeten worden hervormd. Er bestaat nauwelijks verschil van mening over de algemene doelstelling om flexibele, snel inzetbare, geprofessionaliseerde en modern uitgeruste strijdkrachten te formeren. De "vertaling" van dit doel naar een toekomstige krijgsmachtstructuur is echter uitgebleven. Sommige krijgsmachtdelen (marine, luchtmacht, strategische rakettroepen) hebben de genoemde doelstelling overigens inmiddels wel nader ingevuld en aangegeven hoe zij hun toekomst zien. Andere krijgsmachtdelen (landmacht, luchtverdediging) hebben dat niet gedaan. Dit heeft de onderlinge afstemming van de (deel)plannen in de praktijk ernstig bemoeilijkt.

IX. Hoewel in politieke kringen en in de strijdkrachten zelf veel aanhang bestaat voor een ingrijpende hervorming van de krijgsmacht, wil de huidige militaire leiding de hervorming en herstructurering van de Russische krijgsmacht geleidelijk uitvoeren en veel van de oude Sovjet defensie-organisatie behouden. In feite is door deze opstelling een concrete aanpak van de problemen met betrekking tot de hervorming en herstructurering van de strijdkrachten naar de toekomst geschoven.

X. Waar in Rusland wel brede overeenstemming over bleek te bestaan, was dat bij de afslanking van de strijdkrachten plotselinge massa-ontslagen van beroepsmilitairen moesten worden voorkomen en dat er voor de overbodig geworden militairen adequate afvloeiingsregelingen moesten komen. De defensieleiding maakte zich daarvoor waarschijnlijk vooral sterk uit een gevoel van verantwoordelijkheid jegens het eigen personeel, de politieke leiding omdat zij de politieke loyaliteit van de strijdkrachten niet in gevaar wilden brengen.

DEFENSIEBELEID MEI 1992-JUNI 1994

XI. In de hele periode 1992-1994 heeft MinDef te kampen gehad met grote onzekerheid en verwarring over de militaire begroting. In het grootste deel van dit tijdvak heeft het MinDef moeten werken zonder een officieel goedgekeurde defensiebegroting, maar met (geïmproviseerde) maand- en kwartaalbudgetten en voorschotten. In deze situatie werden met het Ministerie van Financiën begrotingsafspraken gemaakt die onder invloed van de zeer hoge inflatie (1992: ca. 2500%; 1993 ongeveer 1000%) voortdurend moesten worden bijgesteld. Vaak bleef de door het Ministerie van Financiën berekende inflatie-correctie evenwel achter bij het daadwerkelijke inflatiecijfer, waardoor aan defensie minder gelden werden toegewezen dan in de ramingen van het MinDef was voorzien. Bovendien traden er regelmatig vertragingen op in de uitbetalingen aan het MinDef. Op deze wijze poogde het Ministerie van Financiën een verdere toename van het begrotingstekort zoveel mogelijk te voorkomen. Het gevolg van deze gang van zaken was dat schulden van het MinDef aan de militaire industrie, de energiesector en andere leveranciers zeer sterk opliepen en de salarissen van het defensiepersoneel maanden te laat of slechts voor een deel werden uitbetaald.

XII. Deze onzekere financiële situatie betekende een extra complicatie voor het MinDef bij het uitvoeren van de noodzakelijke grootscheepse hergroepering van Russische troepen. Door de Russische Federatie werden bijna 400.000 mensen en vele duizenden uitrustingsstukken en ruim 2 miljoen ton aan voorraden uit Duitsland naar Rusland overgebracht. Alle Russische troepen in Azerbaydzhan en de Baltische landen, met een totale sterkte van vele tienduizenden manschappen, werden eveneens naar Rusland teruggetrokken. Daarnaast kregen de Russische strijdkrachten te maken met de nasleep van de terugtrekkingen van Sovjet troepen in 1990 en 1991 uit Hongarije, Polen en Tsjechoslowakije.

XIII. Een deel van de teruggetrokken eenheden werd ontbonden. Voor een groot deel moest echter nieuwe infrastructuur (huisvesting, legerplaatsen, kazernes, oefenterreinen) worden gebouwd omdat zij gestationeerd werden in gebieden waar in het verleden slechts weinig troepen gelegerd waren geweest.

XIV. In het algemeen had in het beleid van het MinDef in deze periode de herstructurering van het defensie-apparaat een lage prioriteit en lag de nadruk op het zoveel mogelijk zeker stellen van het voortbestaan en het functioneren van de oude defensie-organisatie. De daartoe getroffen maatregelen hebben de verdere hervorming van de strijdkrachten evenwel negatief beïnvloed. Dit komt het meest tot uitdrukking in het gevoerde personeelsbeleid.

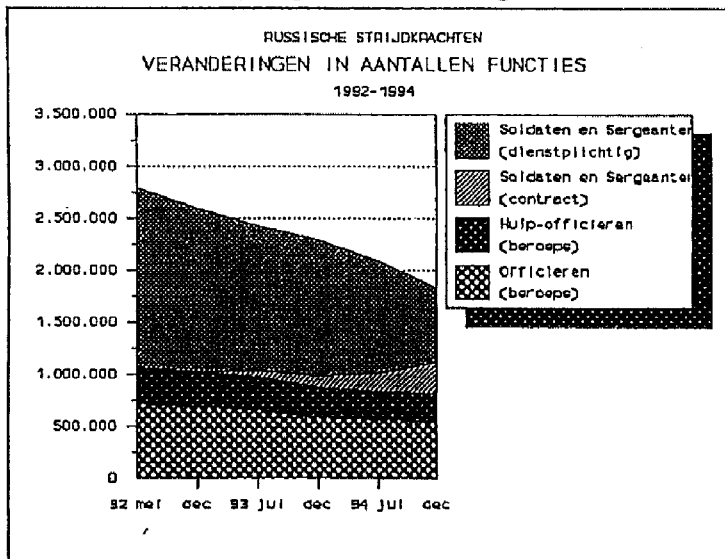
XV. De Russische strijdkrachten hebben de afgelopen jaren te maken gekregen met een groot tekort aan dienstplichtigen. Dit tekort is veroorzaakt door het lage geboortecijfer van de Russen¹, de ingevoerde kortere dienstplichttijd en door sterk verruimde uitstelregelingen voor studerende.

---

¹ Met uitzondering van een korte periode in de jaren tachtig, loopt het aantal Russen al sinds 1945 terug.

Als gevolg daarvan is tussen de 40 en 60% van de lagere functies onvervuld gebleven. Verder is nog steeds sprake van grote misstanden rond de dienstplicht. Deze hebben met name betrekking op het verschijnsel dat in de meeste eenheden de "oude stompen" de jongere lichten het werk laten doen en soms zelfs terroriseren. Daarnaast is de verzorging en legering aanzienlijk verslechterd en raken door onvoldoende zorg voor veiligheid jaarlijks grote aantallen dienstplichtigen betrokken bij dienstongevallen.

XVI. Om het tekort aan militairen in lagere functies enigszins op te vangen en tevens de kwaliteit van het personeel te verhogen, is het MinDef sinds 1993 begonnen met het werven van contractsoldaten. Het uiteindelijke doel is om het aandeel contractsoldaten op te voeren tot 50% van de manschappen. Het MinDef heeft echter verzuimd een goed wervings-, selectie- en plaatsingsapparaat op te zetten. Hierdoor zijn veel mensen in dienst genomen (25%), die na korte tijd weer moeten worden ontslagen omdat ze niet voldoen. Voorts komt - zeer tegen de oorspronkelijke bedoeling van het MinDef - het overgrote deel van de contractsoldaten terecht in logistieke, administratieve en andere niet-gevechtsfuncties. Tenslotte blijkt het in dienst nemen van contractsoldaten te leiden tot een toename van het aantal overtredingen en misdrijven in de strijdkrachten. Het aantrekken van contractsoldaten heeft derhalve geen bijdrage geleverd aan kwaliteitsverbetering en professionalisering van de Russische krijgsmacht.

Afbeelding 1

reductie van zo'n 20% (zie afbeelding 1).

XVIII. Door deze onevenwichtige reductie van functies is het aandeel officiersfuncties in de totale krijgsmacht, dat in vergelijking met westerse krijgsmachten toch al erg groot was, zelfs nog iets toegenomen. Wat betreft het daadwerkelijk aanwezige personeel, is door het tekort aan dienstplichtigen van rond de 600.000 man de groteske situatie ontstaan dat de Russische strijdkrachten

² Met hulp-officieren worden beroepsmilitairen bedoeld in de rang van *praporshchik* en *nichman*. Hun positie lijkt op die van warrant officers in de Amerikaanse strijdkrachten. De sergeantenrangen zijn in het Russische leger voor dienstplichtigen en contractsoldaten. De status en betekenis van deze sergeanten blijft ver achter bij die van onderofficieren in de westerse krijgsmachten.

meer officieren en hulp-officieren dan manschappen zijn gaan tellen (zie afbeelding 2).

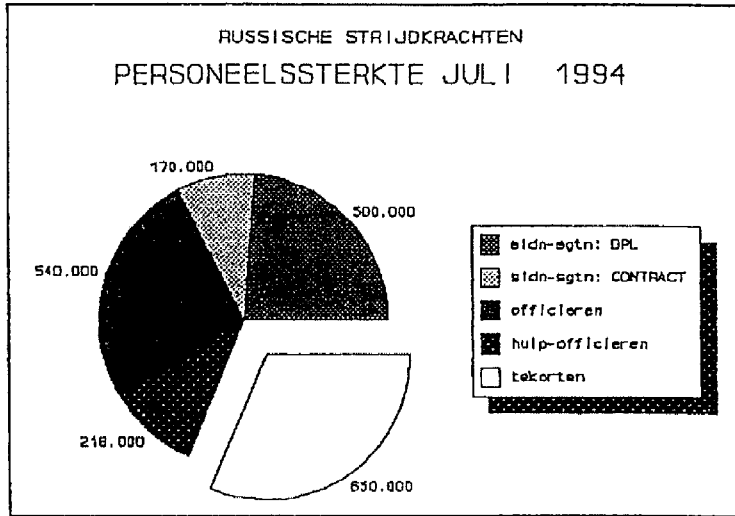
XIX. De praktijk is dat veel Russische officieren dienen in eenheden die door het tekort aan dienstplichtigen hun militaire betekenis hebben verloren en waarvan allang bekend is dat ze op termijn zullen worden ontbonden. In feite gaat het hier om werkverschaffing.

XX. In het algemeen is getracht (zowel door de militaire als de politieke leiding) om de reductie van de strijdkrachten zo uit te voeren dat de loyaliteit van de militairen gewaarborgd bleef en niet teveel

politieke onrust werd veroorzaakt. De financiële consequenties van dit reductiebeleid zijn echter enorm geweest. Dit is vooral het gevolg van het feit, dat sinds februari 1993 een afvloeiingsregeling van kracht is die bij gedwongen ontslag de meeste beroepsmilitairen recht geeft op een eenmalige uitkering van 10 tot 20 maandsalarissen en een woning. Het MinDef zorgt er in de praktijk verder voor dat de meeste overtollig geworden officieren en hulp-officieren pas ontslagen worden op een tijdstip dat ze recht op een militair pensioen hebben gekregen. Om dat te bewerkstelligen wordt personeel langer in dienst gehouden dan functioneel noodzakelijk is. Hierdoor wordt het defensie-apparaat budgettair op korte termijn geconfronteerd met extra-kosten. De afschaffing van honderdduizenden functies heeft zeker geen financiële ruimte opgeleverd die bijvoorbeeld voor extra-aanschaffingen kon worden benut. Een ander gevolg van het personeelsbeleid was dat de doorstroom van jonge officieren naar hogere functies sterk is gaan stagneren. Veel jonge officieren verlieten daarom in de afgelopen tijd de strijdkrachten en er is een zeer groot tekort aan subalterne officieren ontstaan³.

DEFENSIEBEGROTING EN OMVANG STRIJDKRACHTEN

XXI. Na de bestorming door militairen van het "Witte Huis" waarmee de machtsstrijd tussen parlement en regering in het voordeel van president Yeltsin was beslecht, kregen de politieke discussies over de prioriteit die in het beleid aan de defensiesector moest worden toegekend, een nieuwe impuls. De Russische defensieleiding rekende erop dat de regering (met name het Ministerie van Financiën) de grote vertraging bij de uitbetaling van begrotingsfondsen zou goedmaken en de defensie-uitgaven niet langer zouden worden gereduceerd. Formeel heeft de regering dat laatste ook toegezegd. In de praktijk heeft de vermindering van de defensie-uitgaven zich echter ook na de bestorming van het "Witte Huis" onverminderd voortgezet. Bij de behandeling van de defensiebegroting voor 1994 bleek er weinig politieke steun voor een reële verhoging van de defensiebegroting.

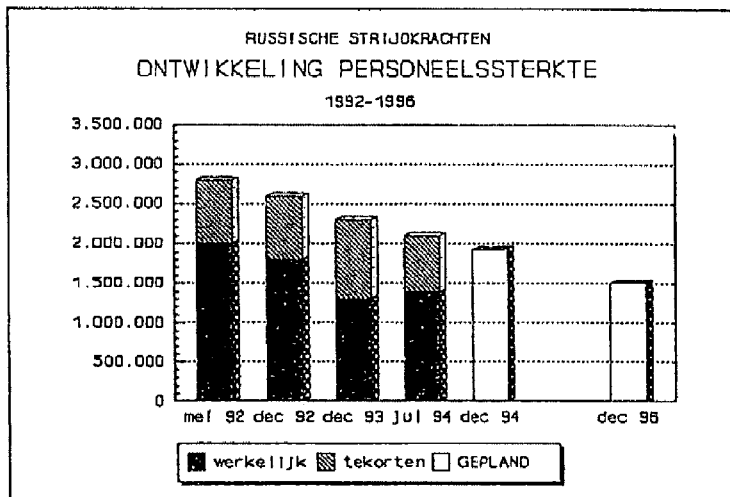
Afbeelding 2

³ Volgens het MinDef bestaat in de Noordvloot een tekort van 50% aan subalterne officieren, bij de landmachteenheden in het Militaire district Verre Oosten zou het tekort 60% bedragen.

XXII. Eind juni werd door een brede meerderheid in het parlement de federale begroting voor 1994 aangenomen, waarin ruim 40.600 miljard Roebel is uitgetrokken voor defensie-uitgaven (volgens de officiële wisselkoers komt dit overeen met ongeveer 35 miljard gulden; Deze wisselkoers geeft overigens de relatieve koopkracht van de Roebel in de defensiesector slechts in beperkte mate weer). Hiermee behaalde de regering Chernomyrdin een politieke overwinning op de defensieleiding. Die had het oorspronkelijk voorgestelde militaire budget van 37.000 miljard Roebel fel bekritiseerd en volstrekt ontoereikend genoemd. Door plv MinDef Kokoshin was gesteld dat de financiële behoefte van defensie in 1994 zo'n 87.000 miljard Roebel bedroeg. Het MinDef kwam vervolgens, gesteund door vertegenwoordigers van het Militair Industrieel Complex, met een compromisvoorstel voor een verhoging van het budget tot 55.000 miljard Roebel, hetgeen als het "absolute bestaansminimum" werd aangemerkt. Uiteindelijk werd echter slechts in geringe mate rekening gehouden met de eisen van de defensietop. Minister Grachev noemde het uiteindelijk goedgekeurde budget van zijn ministerie "ruïneus" en "misdadig".

XXIII. Op 28 juni j.l. maakte President Yeltsin tijdens een officiële militaire plechtigheid bekend dat de Russische strijdkrachten tegen het einde van 1996 moeten zijn gereduceerd tot een sterkte van 1,5 miljoen militairen. Daarmee verwierp hij het voorstel van het Ministerie van Defensie om de inkringing van de strijdkrachten na 1994 te beëindigen en een krijgsmacht van 1,9 miljoen functies aan te houden. Het ging daarbij om de *geautoriseerde* sterkte van de strijdkrachten. De *daadwerkelijke* sterkte is sinds het begin van 1993 minder dan 1,5 miljoen (zie afbeelding 3).

XXIV. Al in 1992 had het Russische parlement bepaald dat de strijdkrachten op 1 januari 1995 dienden te zijn teruggebracht tot een sterkte van 1,5 miljoen militairen. Daarbij was als uitgangspunt genomen dat de vredessterkte niet groter mocht zijn dan 1% van de bevolking. Na het ontbinden van het oude parlement en de bestorming van het "Witte Huis" door leger eenheden in oktober 1993, heeft het MinDef getracht deze beslissing terug te draaien. Men leek

Afbeelding 3

daarbij steun te krijgen van President Yeltsin. Deze had immers in november 1993 per decreet een nieuwe militaire doctrine uitgevaardigd, waarin niets stond over een maximum-omvang van de Russische strijdkrachten. Voorts had Yeltsin in december 1993 het besluit van de Opperste Sovjet geschraapt dat het maximum van 1,5 miljoen militairen liet ingaan op 1 januari 1995, zonder een nieuwe datum (of een ander maximum) te noemen.

XXV. Het MinDef wilde politieke steun voor een aanzienlijk hogere geautoriseerde sterkte van ongeveer 2 miljoen functies. Er werd op gewezen dat het oude parlement het maximum van 1% van de bevolkingsgrootte had gekozen omdat de strijdkrachten in westerse landen ongeveer deze sterkte hadden. Volgens het MinDef was daarbij evenwel geen rekening had gehouden met de unieke geostrategische positie van de Russische Federatie en de enorme lengte van haar grenzen.

Grachev verklaarde dat deskundigen op de Generale Staf hadden berekend dat voor de uitvoering van alle aan het MinDef gestelde opdrachten een krijgsmacht van minimaal 1,9 miljoen militairen nodig zou zijn, terwijl een omvang van 2,1 miljoen optimaal zou zijn. In deze discussie over de gewenste personeelssterkte voerden vooral Grachev, plv Mindef Mironov (verantwoordelijk voor personeelszaken) en de Opperbevelhebber Landstrijdkrachten Semyonov het woord, andere leden van de defensieleiding hielden zich afzijdig.

XXVI. Bij de genoemde argumenten kunnen verschillende kanttekeningen worden geplaatst. Allereerst heeft de krijgsmacht in het westen momenteel vrijwel nergens een sterkte van 1% van de bevolking. De gemiddelde sterkte bedraagt eerder 0,55 - 0,75% van de bevolking, met een dalende tendens. Voorts hebben de pleitbezorgers voor een krijgsmacht van 1,9 miljoen geen overtuigende militaire argumenten voor hun voorstel kunnen geven. Het MinDef heeft het afgelopen jaar juist bij voortdoring gesteld dat de militaire veiligheid van Rusland door de huidige krijgsmacht adequaat is gewaarborgd. Dat is echter gebeurd met een krijgsmacht met een daadwerkelijke sterkte van minder dan 1,5 miljoen militairen. Tenslotte gaan Grachev c.s. voorbij aan de beperkte economische en demografische mogelijkheden van Rusland. Een moderne krijgsmacht van bijna 2 miljoen militairen zou alleen gerealiseerd kunnen worden indien Rusland de dienstplicht weer zou verlengen of de huidige uitstelmogelijkheden drastisch zou beperken, en de defensie-inspanning sterk zou opvoeren. Het stilzwijgen in deze discussie van de beide 1e plv MinDefs Kokoshin en Kolesnikov (de laatste is tevens Chef Generale Staf), alsmede van vier van de vijf Opperbevelhebbers van de krijgsmachtdelen, kan erop duiden dat zij het pleidooi van MinDef Grachev en de leiding van de landmacht voor een krijgsmacht van 1,9 miljoen militairen niet steunden.

BEOORDELING VERLOOP "MILITAIRE HERVORMING"

XXVII. Door het krappe defensiebudget voor 1994 en de opdracht om in de komende twee jaar 400.000 functies te schrappen is de Russische militaire top voor het blok gezet. Zij kan op die basis haar plannen voor een geleidelijke reductie en reorganisatie in combinatie met een kwalitatieve verbetering en verhoging van de inzetbaarheid van de strijdkrachten niet uitvoeren.

XXVIII. Vooral gezien het buitensporig grote aantal (dure) officieren en hulp-officieren in de Russische strijdkrachten zal van de begroting voor 1994 van 40.600 miljard roebel het leeuwendeel opnieuw (moeten) worden besteed aan personeelszorg. De verwachting is dat het aandeel van personeels- en aan personeel gerelateerde uitgaven in de defensiebegroting (in 1994 op papier bijna 70% van de totale defensie-uitgaven) niet op korte termijn belangrijk zal kunnen worden teruggebracht. Hierdoor zal de financiële ruimte voor de overige uitgavencategorieën beperkt blijven. Dit geldt te meer daar de (economische) druk op de politieke leiding om de defensielasten de komende jaren verder te verlagen zeker niet zal afnemen. Als gevolg hiervan zullen waarschijnlijk vooral de uitgaven voor aanschaffingen en R & D gedurende meerdere jaren achterblijven bij het niveau, dat door Mindef noodzakelijk wordt geacht om de beoogde modernisering en herstructurering van de krijgsmacht te kunnen doorvoeren. Door het gebrek aan investeringsmiddelen zal bovendien, naar verwachting, de defensie-industrie in technologisch opzicht (verder) achterop raken hetgeen de realisering van bewapeningsprogramma's voor de lange termijn ernstig zal bemoeilijken. De te verwachten budgetontwikkeling maakt het verder onwaarschijnlijk dat het MinDef de vaak lage inzetbaarheid van de strijdkrachten wezenlijk zal kunnen verbeteren.

XXIX. Tegen deze achtergrond moeten er door de defensieleiding pijnlijke beslissingen worden genomen. Indien gekozen wordt voor een krijgsmacht met een omvang van 1,5 miljoen man, zullen de beleidsdoelstellingen inzake de modernisering en het verhogen van de gevechtsgereedheid van de krijgsmacht naar verwachting niet kunnen worden gehaald. Wordt aan het laatste echter de prioriteit gegeven dan is een krijgsmacht van 1,5 miljoen militairen niet haalbaar en zullen beroepsmilitairen alsnog massaal moeten worden ontslagen. Deze beleidsdilemma's hebben geleid tot wrijvingen binnen de defensieleiding, maar ook tussen de politieke leiding en de militaire top. De laatste verwijt de politiek zijn verantwoordelijkheid te ontlopen door wel uitgavenreducties op te leggen, maar geen prioriteiten aan te geven.

XXX. Inmiddels zijn in het MinDef de discussies over de consequenties van het gereduceerde budget en de personeelsreducties begonnen. In juli werden nieuwe voorstellen voor de herstructurering van de strijdkrachten in de periode 1996-2000 naar buiten gebracht door Minister Grachev. Daarbij werd voorgesteld om de Troepen van de Luchtverdediging (*Voyska PVO*) als zelfstandig krijgsmachtdeel te ontbinden en de meeste middelen ervan over te brengen naar de Landstrijdkrachten en de Luchtmacht. Het MinDef overwoog verder om op wat langere termijn de Strategische Rakettroepen en de Luchtmacht te laten fuseren, zodat er na het jaar 2000 nog drie krijgsmachtdelen zouden overblijven: landstrijdkrachten, luchstrijdkrachten, marine. Volgens Grachev was het schrappen van krijgsmachtdelen een direct gevolg van de opgelegde reductie van de strijdkrachten tot 1,5 miljoen man. In mei had het Ministerie van Defensie nog verklaard dat in ieder geval tot het jaar 2000 alle vijf de krijgsmachtdelen zouden blijven bestaan. Verder heeft Grachev voorgesteld om de Grenstroepen, die nu direct onder de President vallen, bij het MinDef te voegen. (De bevelhebber van de Grenstroepen heeft deze suggestie overigens al van de hand gewezen)

XXXI. Gezien de recente opstelling van de defensieleiding ligt het voor de hand dat het MinDef zal kiezen voor uitstel van een deel van de moderniseringsplannen teneinde zo een krijgsmacht van 1,5 miljoen man te kunnen blijven bekostigen. Daardoor is de kans groot dat de hervorming en modernisering van de Russische krijgsmacht halverwege zal blijven steken. Mocht de huidige defensieleiding niet in staat blijken tot een voor de politieke leiding bevredigende besluitvorming binnen de gegeven (financiële) richtlijnen, dan is het niet uitgesloten dat een deel van de Russische defensietop, mogelijk met inbegrip van Minister Grachev zelf, zal worden vervangen.

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Aan:
- Voorzitter en leden CVIN

Telefoon [REDACTED]
Telefax [REDACTED]

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

Datum

Onderwerp

Informatiebeveiliging in
Europese context

DIS/94/212/2392

14 NOV. 1994

1. Bijgaand bied ik U een notitie over het onderwerp aan.

[REDACTED]
Hoofd Militaire Inlichtingendienst
[REDACTED]

[REDACTED]
Commandeur

Bijlagen

- 1 -

Bezoekadres

Kalvermarkt 32
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
[REDACTED]

Verzoeken bij beantwoording nummer, datum en onderwerp te vermelden.
[REDACTED]

Nota

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Nota bestemd voor
- de Minister van Defensie
d.t.v. de Secretaris-Generaal

Nummer

DIS/94/212/2392

Datum

14 NOV. 1994

Onderwerp

Informatiebeveiliging in
Europese context

Te Uwer oriëntatie en voorbereiding op een mogelijke vraag van Uw collega [redacted] doe ik U hierbij toekomen een notitie welke door mij aan de voorzitter van het CVIN werd gestuurd. Ambtelijk vooroverleg tussen Defensie en BuZa leidde tot overeenstemming over de strekking ervan.

[redacted]
Hoofd Militaire Inlichtingendienst

[redacted]
Commandeur

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

MILITAIRE INLICHTINGENDIENST KLu

Secretarie

Ingekomen

Nr. MID-KLu/

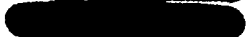
94/588

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Aan:

- Zie verzendlijst

Telefoon

Telefax

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

Datum

DIS/94/153/2343

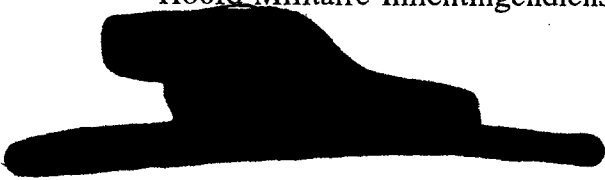

08 november 1994

Onderwerp:

CVIN-bijdrage

1. Als bijlage bied ik U aan de MID-bijdrage ten behoeve van de CVIN-vergadering van 17 november 1994.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

Commandeur

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

[REDACTED]

Verzendlijst behorende bij brief nr. DIS/94/153/2343 d.d. 08 november 1994

Aan:

Exemplaar nr.:

Voorzitter CVIN

1

Hoofd BVD t.a.v. dhr [REDACTED]

2

BuZa/DAV

3

BuZa/Plv. DGPZ t.a.v. Mr. [REDACTED]

4

Plv. Hoofd MID/KM

5

Plv. Hoofd MID/KL

6

Plv. Hoofd MID/KLu

7

Intern:

MID-Archief

8

MA-D/Administratie en tevens roulatie exemplaar

9

voor: HMID
HAI
HMA
HPEA

[REDACTED]

[REDACTED]

Bijlage behorende bij brief nr DIS/94/153/2343 d.d. 08 november 1994

CVIN-BIJDRAGE van de Militaire Inlichtingendienst d.d. 17 november 1994

**RUSSISCHE INLICHTINGENDIENST OVER VERHOUDING RUSLAND -
GOS EN DE WESTERSE OPSTELLING TEGENOVER GOS-INTEGRATIE**

SAMENVATTING

Het rapport van de Russische Buitenlandse Inlichtingendienst (SVR) over een hernieuwde integratie binnen het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS), de Russische rol daarin en de opstelling van het Westen tegenover het GOS, moet vooral worden gezien als een poging de Russische regering te bewegen tot nieuwe initiatieven ter intensivering van de samenwerking met de overige GOS-landen. De politieke, economische en veiligheidspolitieke voordelen van zo'n hernieuwde integratie worden in het rapport breed uitgemeten. Zonder dat het oplossingen suggereert voor de talrijke praktische problemen van zo'n reïntegratieproces, is het rapport een politiek pleidooi voor een actievere opstelling van de Russische regering in de veelal moeizame samenwerking met de overige GOS-staten.

Voor de Westerse lezer is de boodschap van het rapport dat een reïntegratie binnen het GOS niet moet worden uitgelegd als een poging om de Russische hegemonie in traditionele Sovjet zin te herstellen (neo-imperialisme) noch een herleving van een confrontatie met het Westen zou betekenen. In de visie van de SVR kan integratie in GOS-verband wel degelijk gecombineerd worden met een verdere democratisering en verdieping van het proces van economische hervormingen in het GOS. Zonder een nauwere GOS-samenwerking zal de voortdurende instabiliteit in het GOS naar de mening van de Russische inlichtingendienst een bedreiging gaan vormen voor de internationale veiligheid en Rusland gedwongen worden de defensie-uitgaven te verhogen.

INLEIDING

1. Op 21 September j.l. presenteerde de directeur van de Russische Buitenlandse Inlichtingendienst (SVR) [REDACTED], een rapport van zijn dienst getiteld "Rusland - GOS. Dient het Westen zijn positie te herzien?". Het rapport behandelt de positie van de Russische Federatie binnen het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS) en de rol van Rusland in een (eventueel) reïntegratieproces. In het rapport komen drie scenario's inzake de samenwerking in GOS-verband aan de orde alsmede de factoren van invloed daarop. In dat kader wordt tevens de opstelling van het Westen tegenover het GOS en de Russische rol daarin geanalyseerd.

BESCHOUWING

2. Het SVR-rapport onderkent een drietal scenario's volgens welke de GOS-samenwerking zich in de nabije toekomst zou kunnen ontwikkelen:
- a) De middelpuntzoekende krachten binnen het GOS nemen in betekenis toe. Er

[REDACTED]

[REDACTED]

is sprake van een groeiende samenwerking op politiek, economisch en militair gebied. Er ontstaat een "gemeenschappelijke economische ruimte", waarbij de GOS-staten een deel van hun staatssoevereiniteit overdragen aan supra-nationale structuren. De economische integratie gaat gepaard met een militaire integratie die gekenmerkt wordt door de vorming van een "gemeenschappelijke defensieruimte" met een gemeenschappelijk opperbevel en verenigde strijdkrachten ter verdediging van de buitengrenzen. Het wordt niet uitgesloten dat deze processen uiteindelijk tot politieke integratie leiden in de vorm van een confederatie. Dit scenario leidt tot stabilisering van de situatie in het GOS. De democratisering en het hervormingsproces zullen doorzetten, terwijl de kansen op etnische en inter-statelijke conflicten binnen het GOS zullen afnemen. Hoewel de macht van het GOS zal toenemen, zullen volgens het SVR-rapport de democratisering en hervormingen een herleving van de confrontatie met het Westen verhinderen.

- b) Zowel binnen Rusland als in de overige GOS-landen krijgen "separatistische krachten" en daarmee middelpuntvliedende tendensen (met -volgens de SVR-directe of indirecte steun vanuit het buitenland) de overhand. De economische crisis zal zich daardoor verder toespitsen. De werkloosheid zal een enorme groei te zien geven. Het groeiende nationalisme zal gepaard gaan met een intensivering van anti-democratische tendensen. Volgens het rapport zullen criminaliteit, discriminatie van etnische minderheden en schendingen van de mensenrechten sterk toenemen. In GOS-staten met een Moslim-meerderheid zal het "islamitisch extremisme" aan kracht winnen. Onder invloed van separatistische verzetsgroepen zullen sommige GOS-staten uiteenvallen. Rusland zal volgens het rapport in dit scenario te maken krijgen met een groeiende stroom vluchtelingen uit andere GOS-staten. Rusland zal gedwongen zijn de grenzen met de overige GOS-staten te sluiten. Opmerkelijk is de vaststelling in het rapport, dat de nieuwe geo-politieke situatie een verhoging van de Russische defensie-inspanning zou vergen. De in dit scenario voortdurende instabiele verhoudingen binnen het GOS zullen volgens de SVR een bedreiging vormen voor de internationale veiligheid;

- c) Op initiatief van een GOS-staat (maar niet Rusland) starten verschillende GOS-staten een integratieproces dat uiteindelijk kan leiden tot nauwe samenwerking in het GOS als geheel (variant op scenario a) of tot een geïsoleerde positie van deze groep binnen het GOS (variant op scenario b). Volgens het rapport zal deze laatste mogelijkheid er onvermijdelijk toe leiden dat de betrokken landen zich zullen oriënteren op buitenlandse "centra van invloed". Hoewel niet nader wordt aangegeven welk niet-Russische GOS-staat een dergelijk initiatief zou kunnen ondernemen, wordt waarschijnlijk op Kazachstan en/of Uzbekistan gedoeld. De president van Kazachstan, [REDACTED], heeft in het verleden onder meer geijverd voor nauwere samenwerking van de Centraal-Aziatische GOS-staten binnen het GOS, terwijl Uzbekistan aanspraak maakt op een leidende rol binnen de groep van Centraal-Aziatische landen. De toespeling in het SVR-rapport op buitenlandse "centra van invloed" heeft -naar wordt aangenomen- vooral betrekking op Iran, Turkije en -in mindere mate- Pakistan.

3. Het rapport concludeert dat het eerste scenario veruit de voorkeur verdient. Dit is niet verrassend gezien de omschrijving van de (politieke) consequenties van de drie scenario's. Het ligt dan ook voor de hand dat de SVR zich nadrukkelijk keert tegen de tegenstanders van dit (reïntegratie-)scenario in zowel in Rusland zelf, de overige GOS-landen als elders. In Rusland zelf zijn volgens het rapport "neo-

[REDACTED]

[REDACTED]

isolationisten" voorstander van een onafhankelijke koers, omdat een economische unie in GOS-verband voor Rusland een te grote (financiële) belasting zou vormen en bovendien de relaties met het Westen zou compliceren. De tegenstanders van integratie in de overige GOS-staten beschouwen volgens het SVR-rapport (economische) integratie als een aantasting van hun soevereiniteit waardoor de invloed van Moskou in ongewenste mate zou worden versterkt.

4. De SVR zegt over informatie te beschikken dat "leidende kringen" in sommige Westerse landen en Moslim-staten in hun beleid ten aanzien van het GOS aansluiting willen zoeken bij deze neo-isolationistische tendensen. Dit zou samenhangen met de in die kringen levende opvatting, dat de onomkeerbaarheid van het einde van de Koude Oorlog rechtstreeks samenhangt met het voortduren van de huidige situatie binnen het GOS (waarbij individuele, soevereine GOS-staten een tegenwicht kunnen bieden tegen Moskou). Achterliggend motief voor deze opstelling zou, in de visie van de VSR, de vrees zijn dat hernieuwde integratie leidt tot een herleving van een, zich als tegenstander van het Westen manifesterende, eenheidsstaat. Deze vrees noemt de SVR ongefundeerd. Volgens de SVR wordt er in sommige Westerse kringen ten onrechte van uitgegaan dat reïntegratie een einde zou maken aan de soevereiniteit van de GOS-staten en de democratische processen daar zou ondergraven. Naar de mening van de SVR wordt de onomkeerbaarheid van de soevereiniteit van de GOS-staten ook door die organisaties (in Rusland) die de desintegratie van de Sovjet Unie veroordelen, geaccepteerd.

5. Hoewel het rapport primair ontwikkelingen binnen het GOS en de "objectieve" factoren die werken ten gunste van economische en militaire integratie behandelt, is SVR-directeur [REDACTED] bij de presentatie ervan vooral, in kritische bewoordingen, ingegaan op de Westerse opstelling ten aanzien van een eventuele reïntegratie in GOS-verband. Nadrukkelijk ontkend werd dat bij de Russische politiek ten opzichte van de overige GOS-staten sprake was van "nieuwe Russische imperiale ambities". Tegen deze achtergrond onderstreepte [REDACTED] dan ook tegenover journalisten dat het voor het buitenland "zeer nuttig" zou zijn om kennis te nemen van dit rapport en dat de inhoud ervan zeker ter sprake zou komen tijdens de bezoeken van president [REDACTED] aan het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. Gevraagd naar de *timing* van het rapport stelde [REDACTED] overigens dat het ging om een reguliere rapportage waarvan de verschijningsdatum "zuiver toevallig" samenviel met de bezoeken van de president. In een Russisch commentaar op de persconferentie werd evenwel gewezen op het feit, dat [REDACTED] vorig jaar een brochure van de SVR over het vraagstuk van de uitbreiding van de NAVO met Midden-Europese landen in de openbaarheid had gebracht kort vóór de NAVO-top in December 1993, waar ditzelfde vraagstuk op de agenda stond.

6. Afgezien van de kritische opmerkingen aan het adres van Westerse sceptici keert het rapport zich, zoals aangegeven, vooral ook tegen de tegenstanders van een vérgaande samenwerking in het GOS, met inbegrip van Rusland, zelf. Daarbij geeft het evenwel geen argumenten die de stelling weerleggen dat reïntegratie de Russische economie in de praktijk zeer zou belasten en de soevereiniteit van de andere landen in het GOS zou aantasten. Tegenover de "neo-isolationisten" in Rusland zelf, die zich onder meer beklagen over de door de overige GOS-staten nog niet aan Rusland betaalde rekeningen voor geleverde goederen ter waarde van

[REDACTED]

[REDACTED]

zo'n 10 miljard US dollar in 1993, benadrukt het rapport slechts de "realiteiten" en "objectieve processen" die (economische) integratie in GOS-verband welhaast tot een vanzelfsprekendheid (zouden moeten) maken. Voor de "objectieve" aard van deze middelpuntzoekende tendensen zouden de "neo-isolationisten" onvoldoende oog hebben.

7. Wat betreft deze "realiteiten" wijst het rapport op verschillende, grotendeels historische, factoren zoals de tradionele produktiesamenwerking tussen de voormalige Sovjet republieken, hun onderlinge vervlochtenheid op technologisch gebied, de noodzaak van gezamenlijke investeringen in de ontwikkeling van natuurlijke hulpbronnen en infrastructuur, de gemeenschappelijke afzetmarkt binnen het GOS, en op het ontbreken van reële kansen op buitenlandse investeringen binnen het GOS. Ook wordt een relatie gelegd met trends in de wereldeconomie waarbij integratieprocessen de toon aangeven. In dat kader wordt gewezen op de voorbeelden van Europese Unie, ASEAN, en NAFTA die de voordelen van een grote gemeenschappelijke economische ruimte in de visie van de SVR hebben duidelijk gemaakt.

8. De redeneertrant van het SVR-rapport bij de analyse van het integratievraagstuk doet soms denken aan die van haar voorganger, de KGB. Vaak beperkt men zich in wezen tot een ontkenning van het standpunt van de "tegenpartij" en wordt tegelijkertijd aanspraak gemaakt op de enige juiste interpretatie van de werkelijkheid, en derhalve op de "waarheid". De verwijzing naar "objectieve processen" en de "onvermijdelijkheid" van een reïntegratie-proces past daar ook in. Ook de voordelen van reïntegratie (verdere stabilisering, democratie, hervormingen, respect voor de rechten van etnische minderheden) worden zonder nadere onderbouwing breed uitgemeten. De zorg bij de partners van Rusland om behoud van hun pas verworven soevereiniteit kan dan ook niet op begrip rekenen in het rapport. Deze zorg wordt afgewezen als zijnde in tegenspraak met de "objectiviteit" die aangeeft dat de soevereiniteit van de overige GOS-staten in hoge mate "stabiel" en "onomkeerbaar" is. Verzet tegen de "middelpuntzoekende krachten" die met name op economisch gebied zichtbaar zijn, noemt het rapport overigens niet alleen "contraproductief" maar ook absoluut "nutteloos". Voor deze laatste beoordeling geeft het rapport echter geen argumenten.

9. Het rapport erkent wel dat de vorming van een gemeenschappelijke economische ruimte niet zonder problemen zal verlopen. Het feit dat de economieën van de GOS-landen zich in zeer verschillend ontwikkelingsstadia bevinden, zal naar de verwachting van de SVR de totstandkoming van een gemeenschappelijke markt aanzienlijk bemoeilijken. De stellers van het rapport geven ook aan dat een gemeenschappelijke markt onmogelijk zal zijn wanneer in de niet-Russische GOS-landen geen ingrijpende economische hervormingen worden doorgevoerd en afstemming uitblijft van hun economische bestuursystemen met dat van Rusland. Onuitgesproken blijft of dat niet in de praktijk toch ten koste zal gaan van de (beleids)soevereiniteit van met name de minder ontwikkelde GOS-staten.

10. Een zeer belangrijk deel van het rapport is gewijd aan, wat wordt genoemd, de noodzaak van nauwere veiligheidspolitieke samenwerking en de vorming van een "gemeenschappelijke defensieruimte" door de GOS-lidstaten. Het rapport wijst

[REDACTED]

[REDACTED]

op een aantal "realiteiten" die de GOS-staten tot zulke stappen aanzetten. Zo wordt melding gemaakt van potentiële bedreigingen van de veiligheid van het GOS, waarbij gewezen wordt op de voortdurende "militarisatie" van een aantal Derde Wereld-landen, alsmede op de presentie van nucleaire mogendheden en de dreiging van nucleaire proliferatie in aan het GOS grenzende regio's. Ook wordt geduid op de zich uitbreidende etnische en inter-statelijke conflicten in het GOS zelf en in aangrenzende landen. Veel aandacht wordt in dat verband besteed aan Centraal-Azië, waar de zogeheten "destabiliserende" invloed van Afghanistan speciaal vermeld wordt. Ook constateert het rapport, zonder dit overigens nader te onderbouwen, een toenemende betrokkenheid bij deze conflicten van buurlanden als Turkije en Iran. Deze streven volgens de SVR naar grotere invloed en maken volgens het rapport aanspraak op een rol van regionale grootmacht.

11. Het rapport stelt verder dat de internationale gemeenschap zich niet of nauwelijks wenst in te laten met de conflicten die zich voordoen nabij de Russische grenzen. De SVR wijst in dat verband op de grote verschillen tussen het VN-optreden in de Yoegoslavië-crisis en de (VN/CVSE-)benadering van de conflictgebieden in het GOS. Dit is een argument dat door leidinggevende Russische politici regelmatig naar voren wordt gebracht. In het geval van Tadzjikistan en (in mindere mate) de Transkaukasus onderkent de SVR tenslotte een groeiende (negatieve) invloed van islamitisch-extremistische krachten. Deze moeten volgens het rapport niet worden verward met het islamitisch fundamentalisme dat noch een gedwongen bekering tot de Islam noch het gebruik van terroristische methoden kent, zo wordt gesteld. De verwijzing naar de groeiende invloed van een islamitisch extremisme is niet nieuw. Ook in het verleden is daarvan regelmatig melding gemaakt ter rechtvaardiging van Russisch militair optreden in met name Tadzjikistan.

12. Op veiligheidspolitiek gebied wijst het rapport nog eens op de noodzaak om conflicten op het grondgebied van het GOS te beheersen door middel van gezamenlijke vredesoperaties. De internationale kritiek op de overheersende rol van Rusland in vredesoperaties op GOS-grondgebied wordt niet gefundeerd genoemd. De reeds bekende Russische politieke stellingname wordt nog eens herhaald, dat geen enkele operatie wordt uitgevoerd zonder instemming van alle bij het conflict betrokken partijen, hetgeen de neutraliteit van de deelnemende Russische troepen zou garanderen. Volgens de SVR houdt Rusland zich aan alle internationaal vastgestelde voorwaarden voor vredeshandhavende operaties. In de argumentatie ten gunste van militaire integratie in GOS-verband onderstreept het SVR-rapport verder het belang van een gezamenlijke controle van de buitengrenzen van het GOS (ook om een instroom van illegale migranten te verhinderen), en de noodzaak (voor het GOS) om het huidige (offensieve) strategisch-nucleaire vermogen te handhaven in het licht van met name de nucleaire (moderniserings)programma's van de VS. Ook maakt het rapport melding van andere gemeenschappelijke veiligheidsbelangen binnen het GOS voor wat betreft de bestrijding van de milieucrisis, de volksgezondheid (epidemieën) en de aanpak van de georganiseerde misdaad.

13. Het SVR-rapport geeft echter niet aan hoe bovengenoemde factoren concreet kunnen bijdragen tot een nadere invulling van een "gemeenschappelijke defensie-ruimte" en wat die zou moeten inhouden. Bij een aantal factoren is bovendien niet duidelijk wat het belang ervan is voor andere landen dan Rusland. Volgens de

[REDACTED]

[REDACTED]

Russische defensieleiding zijn de voorwaarden voor een daadwerkelijke GOS defensie-unie overigens nog niet aanwezig. De meeste van de GOS-landen die tot zo'n unie in principe bereid zijn, hebben de opbouw van een nationale krijgsmacht namelijk nog niet afgerond. Verdergaande samenwerkings- en integratie-initiatieven op militair gebied kunnen dan ook voorlopig slechts op een beperkte inbreng van de niet-Russische GOS-landen rekenen. Verder wijst niets erop dat de Oekraïne, als belangrijkste militaire macht in het GOS na Rusland, op korte termijn mogelijkheden ziet voor een versterkte deelname in de militaire samenwerking in GOS-kader. De invulling van een concept voor collectieve veiligheid in GOS-verband waarover de afgelopen maanden veel is gesproken, blijkt dan ook op grote problemen te stuiten. In die zin is de SVR op zijn minst onvolledig in zijn analyse van de militaire integratie-perspectieven.

14. Het rapport van de SVR moet vooral worden gezien als een poging de Russische regering te bewegen tot nieuwe initiatieven ter intensivering van de samenwerking met de overige GOS-landen op economisch en militair gebied. Zonder dat het oplossingen suggereert voor de talrijke praktische problemen van zo'n reïntegratieproces, is het rapport een politiek pleidooi voor een actievere opstelling van de Russische regering in de veelal moeizame samenwerking met de overige GOS-staten. Voor de Westerse lezer is de boodschap van het rapport dat een reïntegratie binnen het GOS niet moet worden uitgelegd als een poging om de Russische hegemonie in traditionele Sovjet zin te herstellen (neo-imperialisme) noch een herleving van de confrontatie met het Westen zou betekenen. In de visie van de SVR kan integratie in GOS-verband wel degelijk gecombineerd worden met een verdere democratisering en verdieping van het proces van economische hervormingen in het GOS. Zonder een nauwere GOS-samenwerking zal de voortdurende instabiliteit in het GOS, zo waarschuwt de SVR het Westen, een bedreiging gaan vormen voor de internationale veiligheid en Rusland gedwongen worden de defensie-uitgaven te verhogen.

[REDACTED]